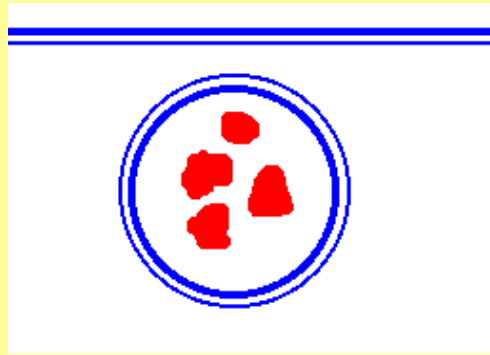

CITOLOXÍA

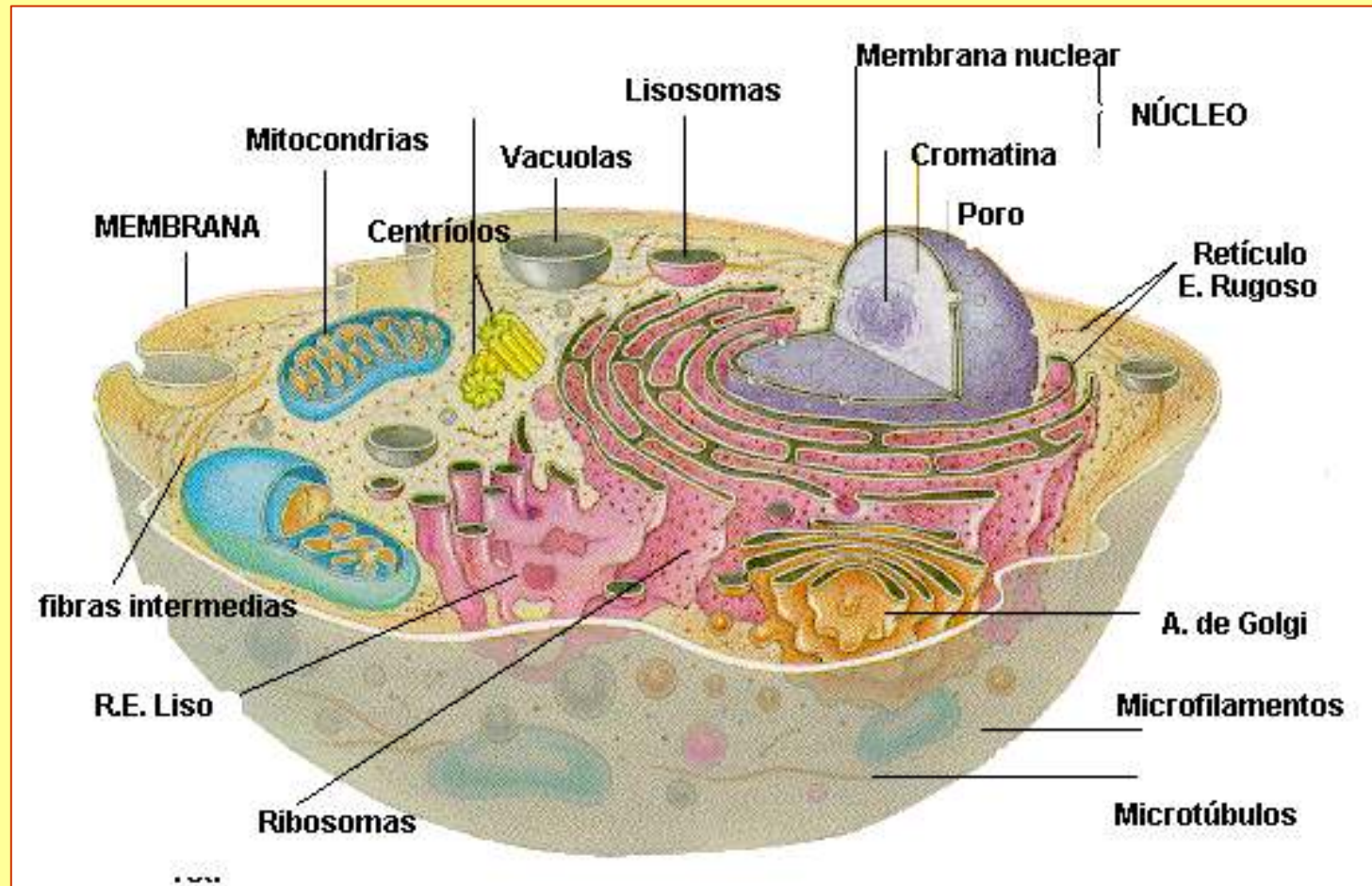

MEMBRANA PLASMÁTICA E PAREDE CELULAR

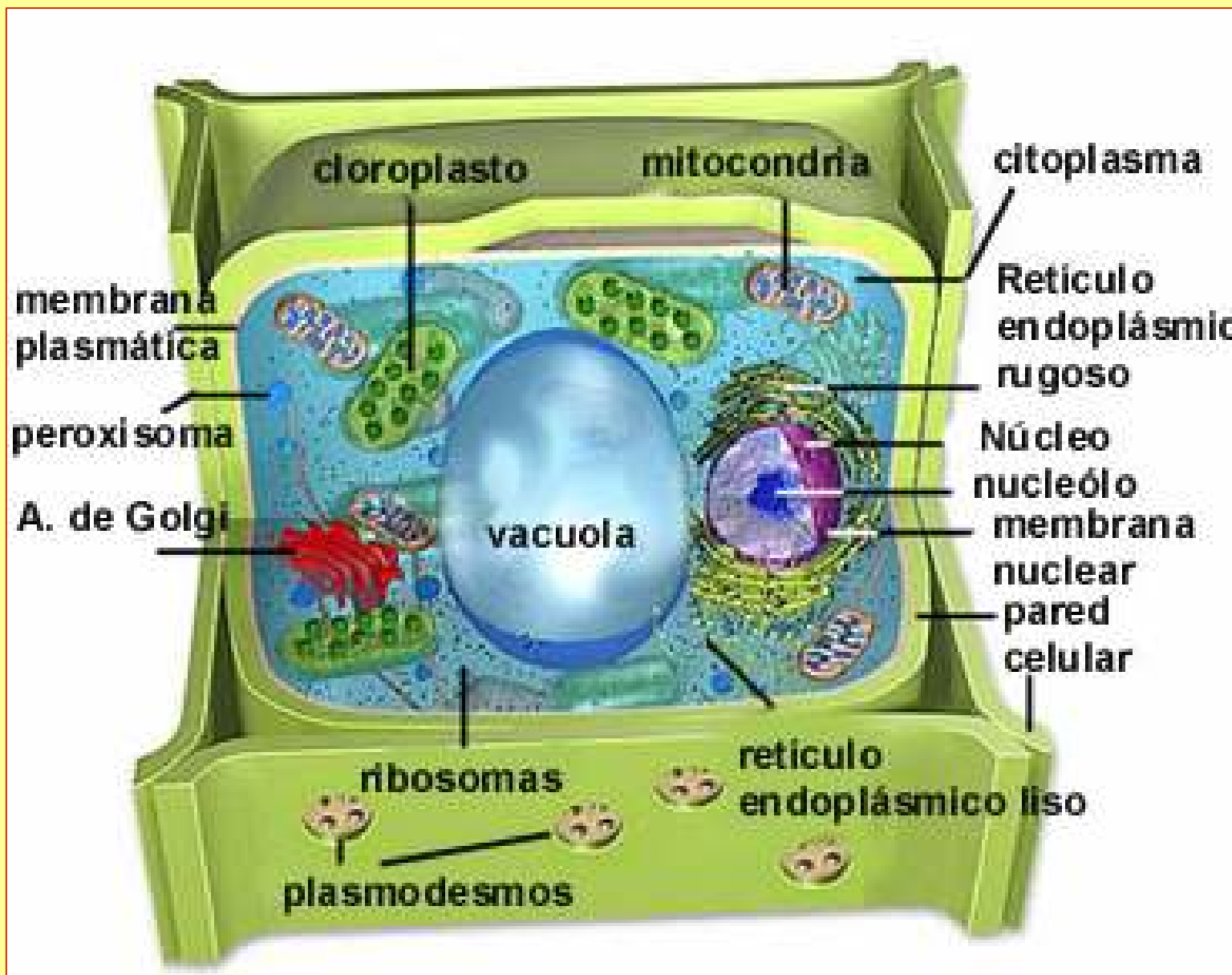
Carmen Cid Manzano

I.E.S. Otero Pedrayo. Ourense. Departamento Bioloxía e Xeoloxía.

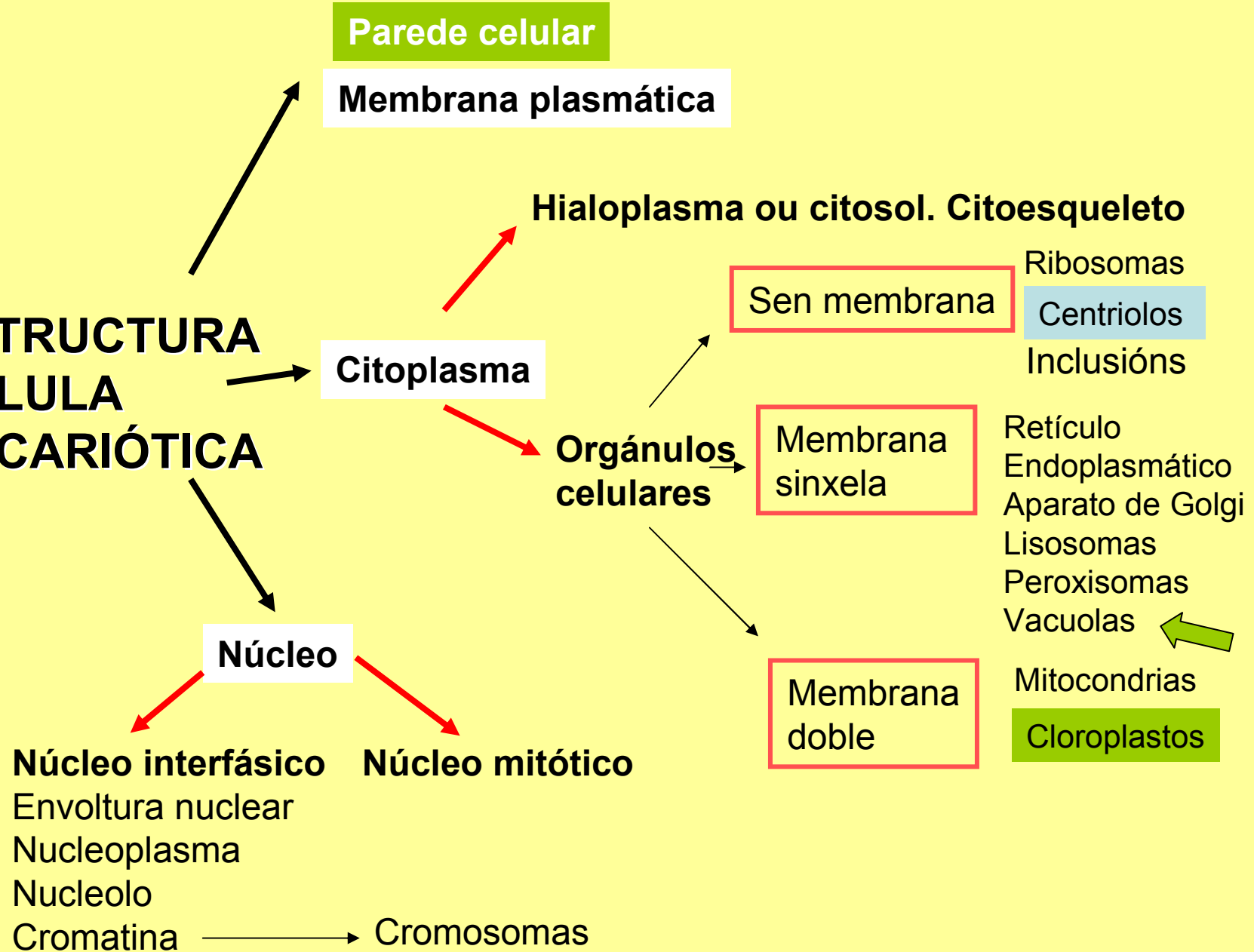
Organización da célula eucariótica animal

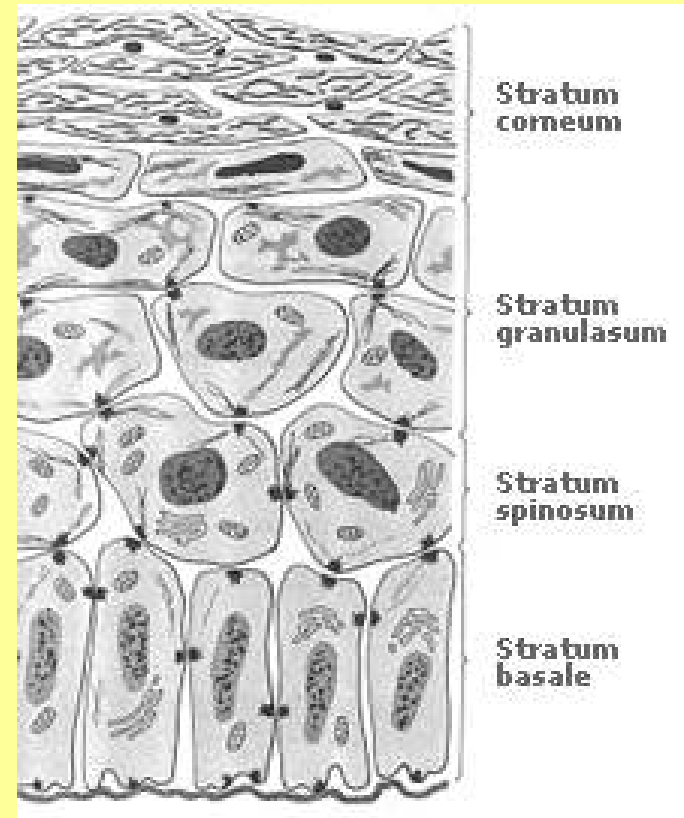
ESTRUCTURA DA CÉLULA VEXETAL

ESTRUCTURA CÉLULA EUCARIÓTICA

MORFOLOGIA DAS CÉLULAS

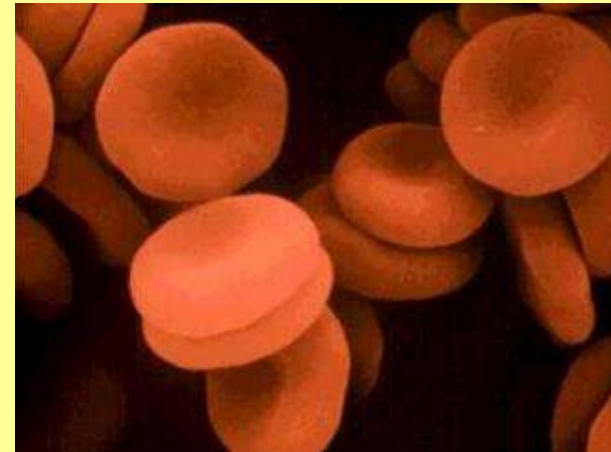

**ÓRGANO
PEL**

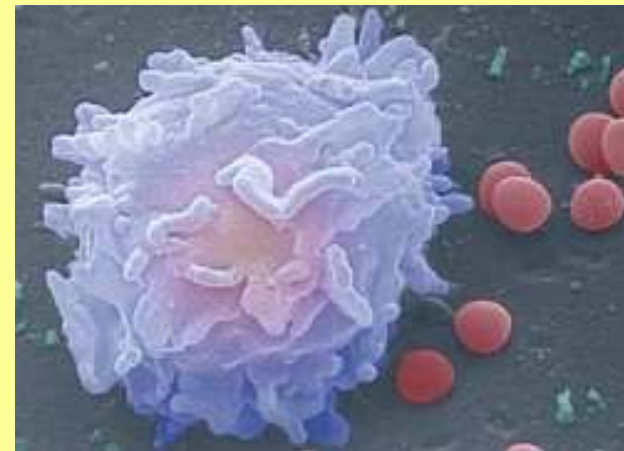
**CÉLULAS EPIDÉRMICAS
POLIÉDRICA**

O SANGUE

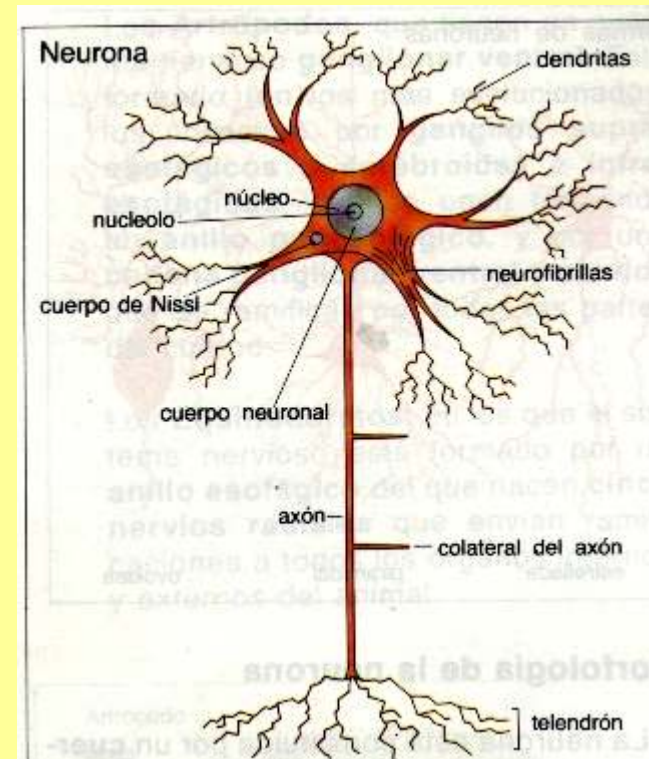
**GLÓBULOS
VERMELLOS
DISCO**

**GLÓBULOS
BRANCOS
VARIABLE**

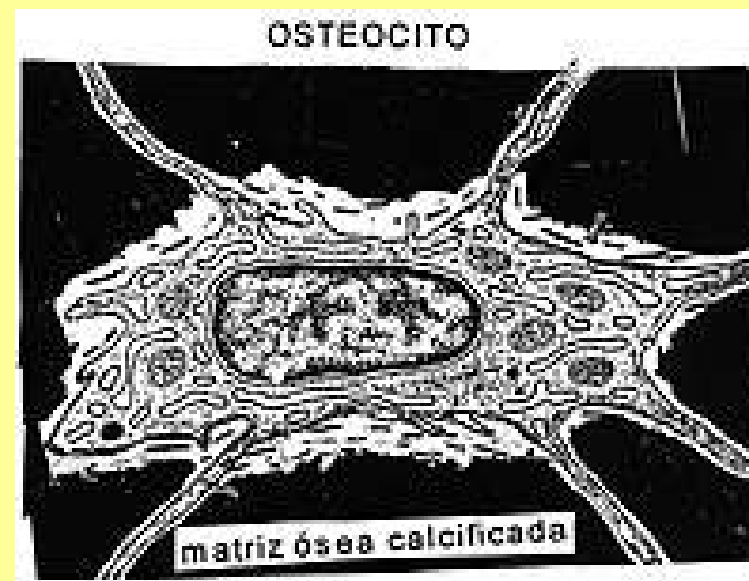
SISTEMA NERVIOSO

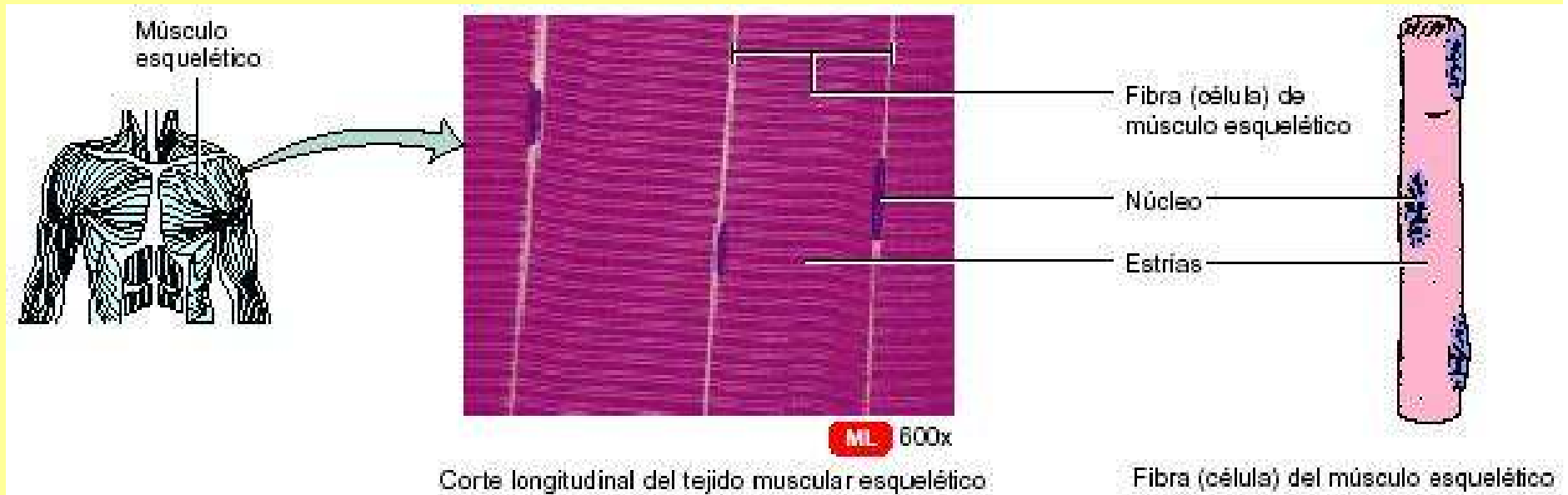
CÉLULAS NERVIOSAS OU NEURONAS ESTRELADAS

**ÓRGANO
ÓSO**

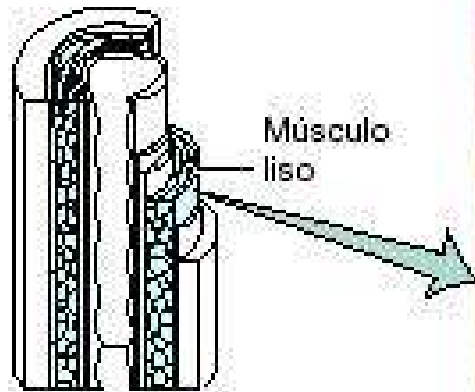
**CÉLULAS ÓSEAS
OU OSTEOCITOS
ESTRELADAS**

**SISTEMA
MUSCULAR**

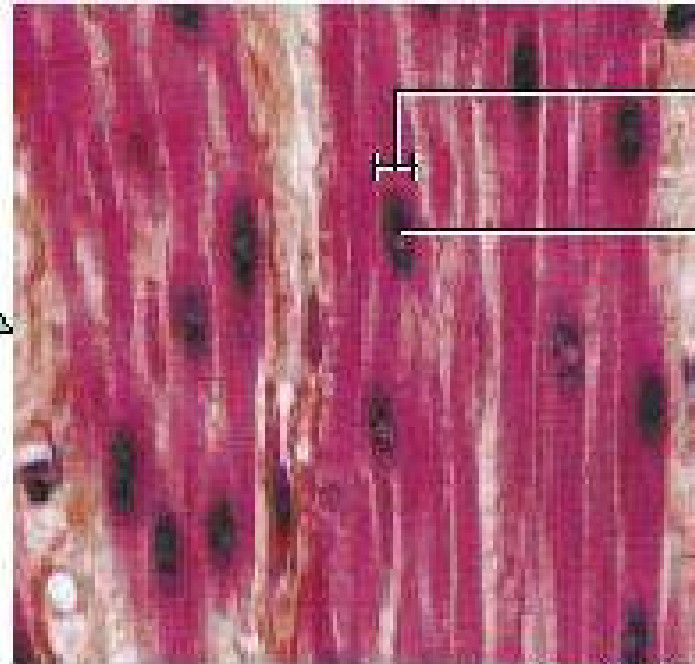
**TECIDO
MUSCULAR**

**CÉLULA MUSCULAR
ESTRIADA
CILÍNDRICA**

Músculo liso

Arteria

ML 840x

Corte longitudinal del tejido muscular liso

Fibra (célula) de músculo liso

Núcleo de una fibra (célula) de músculo liso

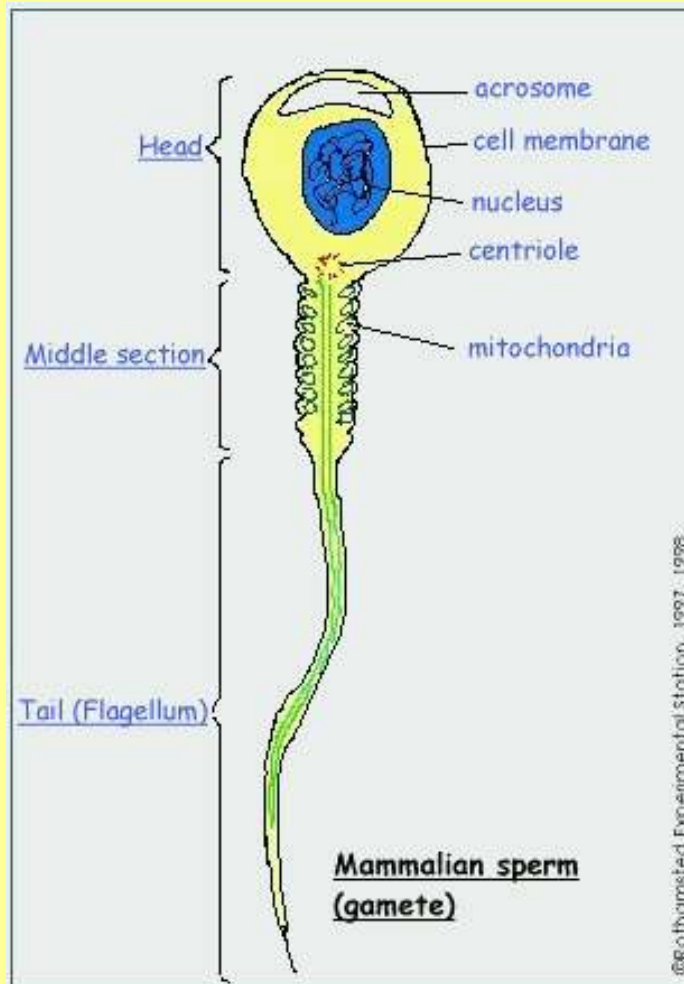

Fibra de músculo liso

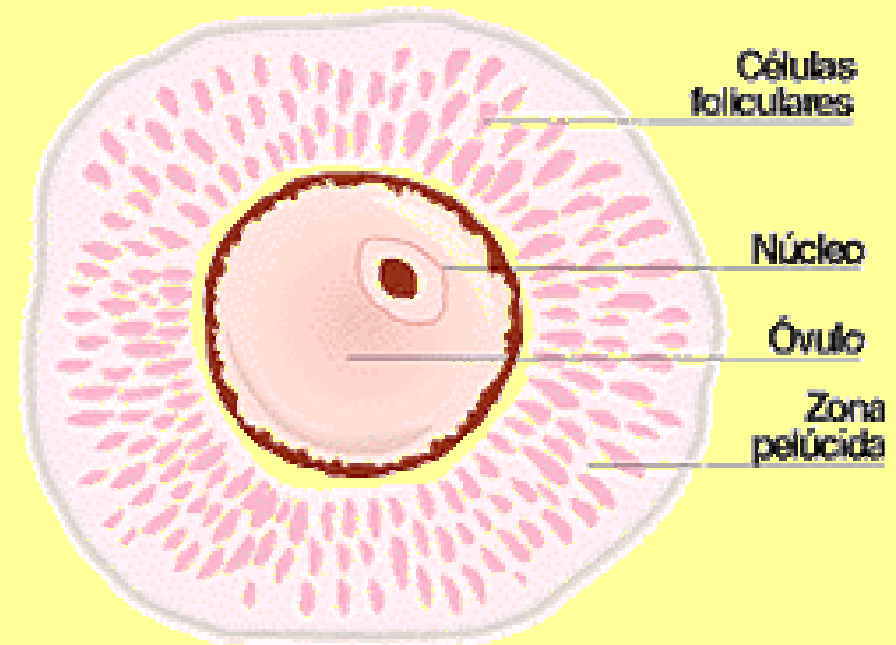
**ÓRGANO
ARTERIA**

**TECIDO
MUSCULAR**

**CÉLULA
MUSCULAR LISA
FUSIFORME**

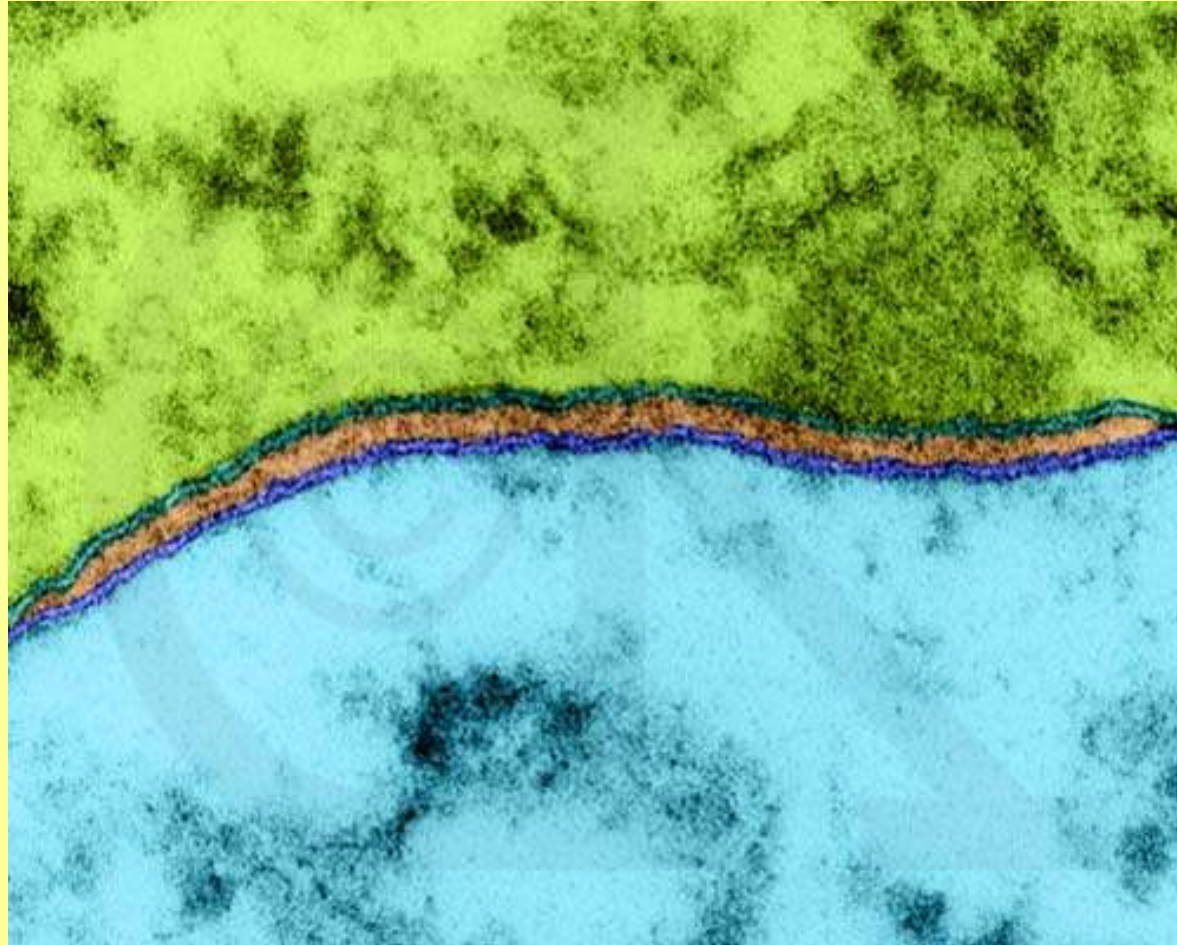

**ESPERMATOZOIDE
PISCIFORME**

**ÓVULO
ESFÉRICO**

A Membrana Plasmática

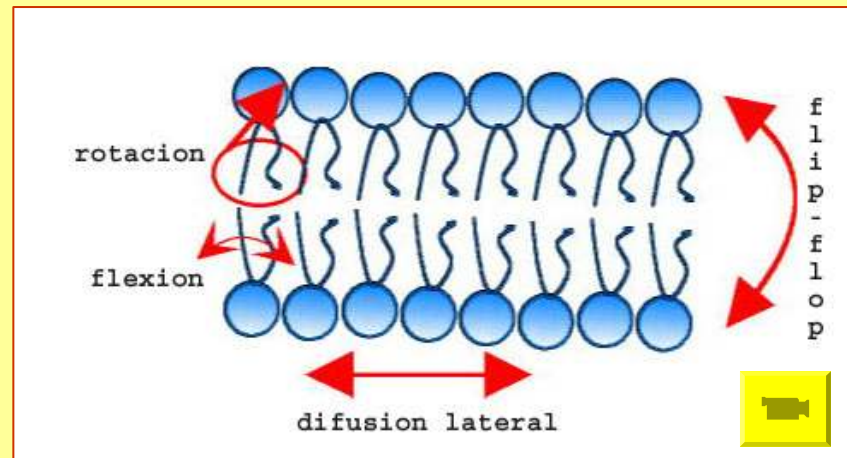
Cell Membranes from Opposing Neurons (MET x436,740). This image is copyright Dennis Kunkel at www.DennisKunkel.com, used with permission.

COMPOSICIÓN DA MEMBRANA PLASMÁTICA

Lípidos, proteínas e glúcidos en proporciones aproximadas de 40%, 50% e 10%, respectivamente.

▪ **Lípidos: fosfolípidos, glicolípidos e colesterol.** Todos teñen carácter **anfipático**; é dicir que teñen un dobre comportamento, parte da molécula é hidrófila e parte da molécula é hidrófoba polo que cando se atopa nun medio acuoso oriéntanse formando unha **bicapa lipídica**

A membrana plasmática non é unha estrutura estática, os seus compoñentes teñen posibilidades de **movemento**, o que lle proporciona unha certa **fluidez**.

A fluidez depende de factores como :

- A temperatura, a fluidez aumenta ó aumentar a temperatura.
- A natureza dos lípidos, a presenza de lípidos non saturados e de cadea curta favorecen o aumento de fluidez; a presenza de colesterol endurece as membranas, reducindo a súa fluidez e permeabilidade.

Porcentaxe de lípidos en total en peso

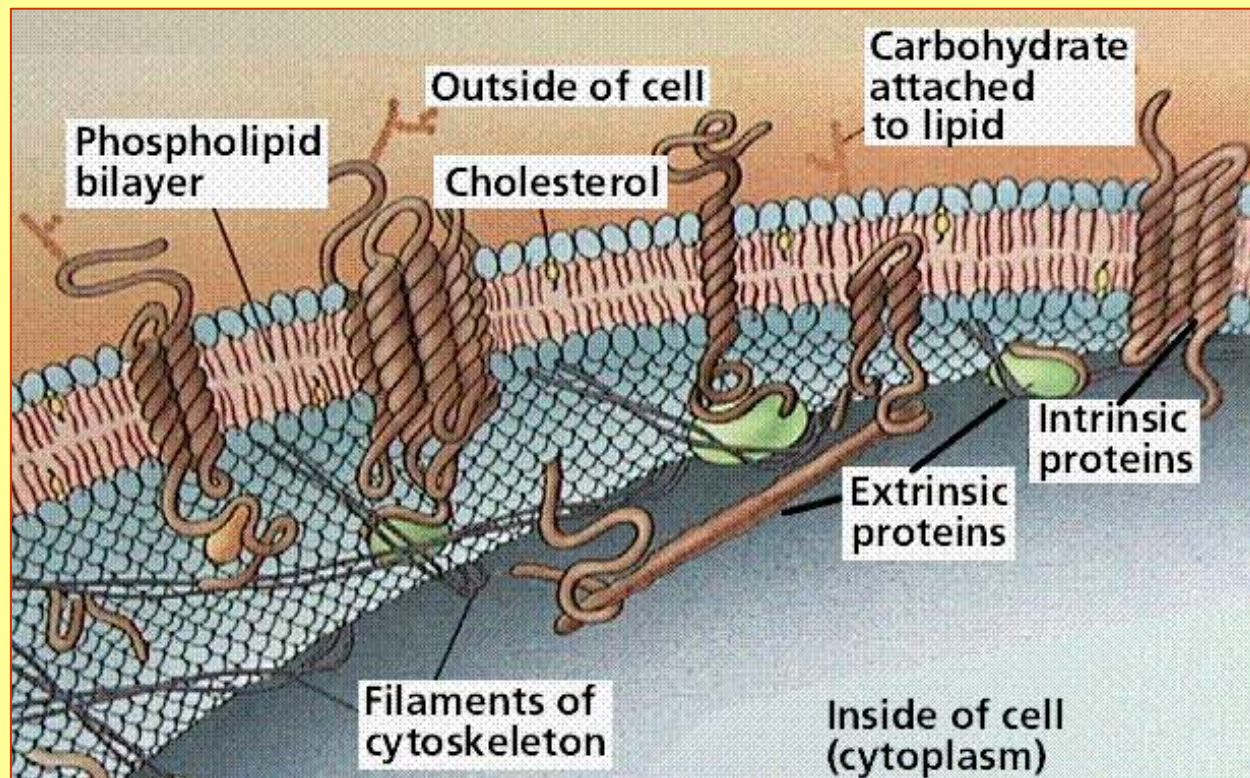
Lípido	Membrana plasmática hepática	Membrana plasmática de eritrocitos	Mielina	Mitocondria (membranas interna y externa)	Retículo endoplasmático	<i>E. coli</i>
Colesterol	17	23	22	3	6	0
Fosfatidiletanolamina	7	18	15	35	17	70
Fosfatidilserina	4	7	9	2	5	trazas
Fosfatidilcolina	24	17	10	39	40	0
Esfingomielina	19	18	8	0	5	0
Glucolípidos	7	3	28	trazas	trazas	0
Otros	22	13	8	21	27	30

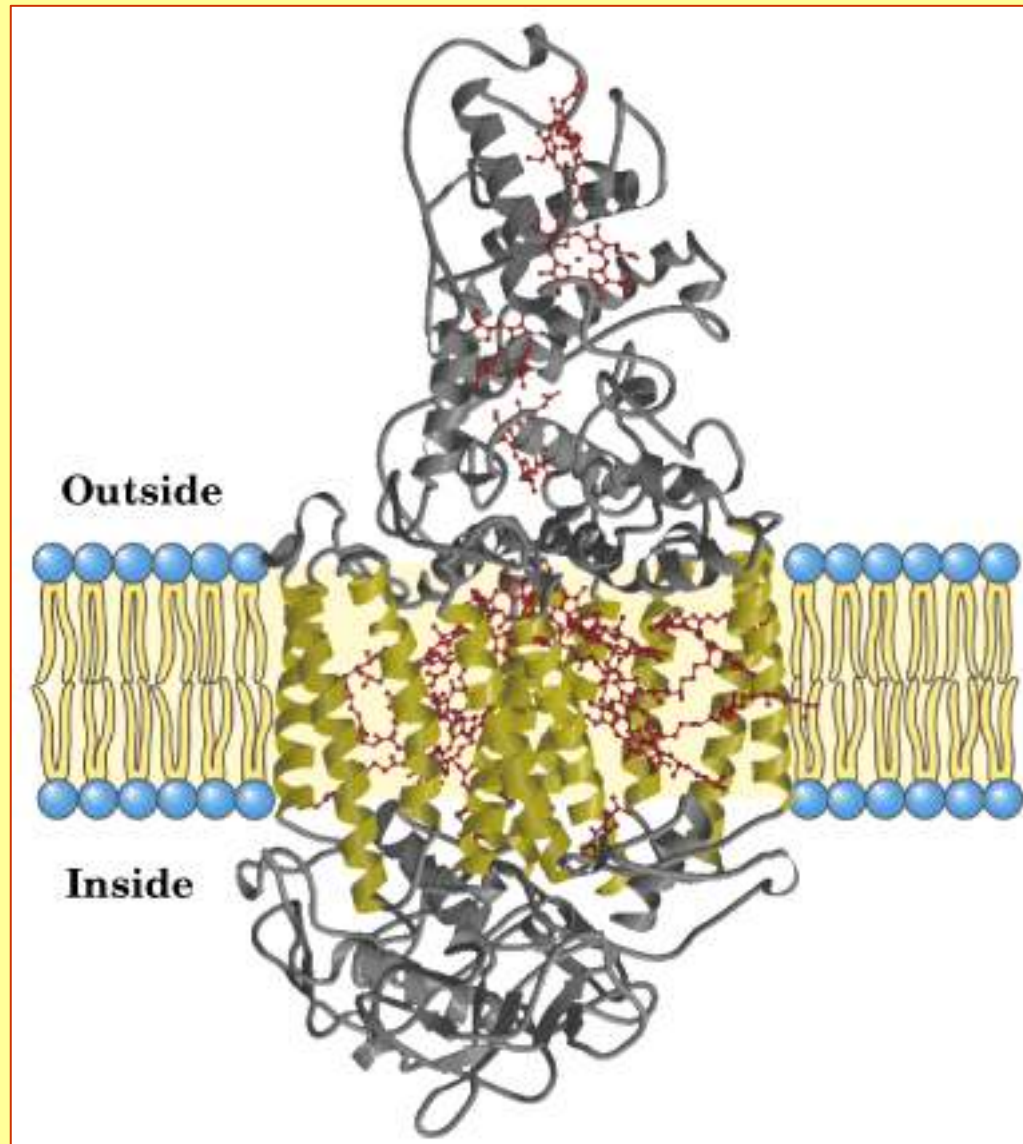
A estrutura das membranas é unitaria, todas as membranas celulares teñen a mesma estrutura, pero distinto % na súa composición.

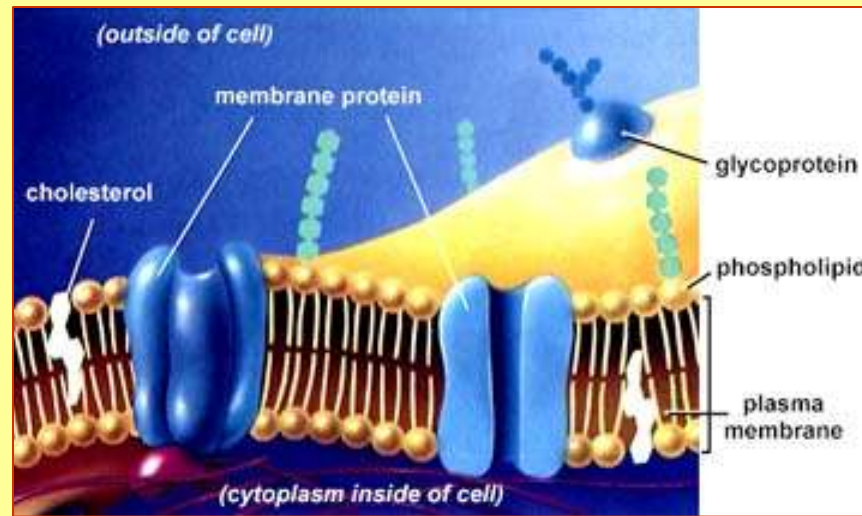
• **Proteínas:** Son os compoñentes da membrana que desempeñan as funcións específicas (transporte, comunicación, etc.). Ó igual que no caso dos lípidos, as proteínas poden xirar ó redor do seu eixe e moitos delas poden desprazarse lateralmente pola membrana (difusión lateral). As proteínas de membrana clasifícanse en:

Proteínas integrais: Están unidas ós lípidos intimamente (enlaces covalentes), frecuentemente atravesan a bicapa lípidica unha ou varias veces, por esta razón se lles chama **proteínas de transmembrana**.

Proteínas periféricas: localízanse a un lado ou outro da bicapa lipídica e están unidas debilmente ás cabezas polares dos lípidos da membrana ou a outras proteínas integrais por enlaces de hidróxeno.

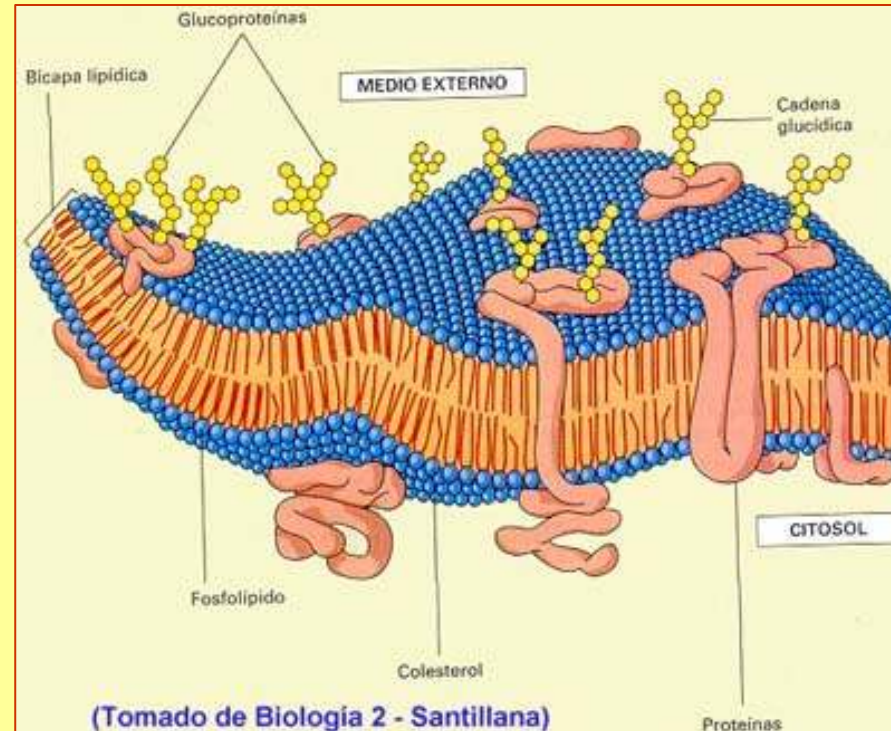
•**Glúcidos:** situáanse na superficie externa das células eucariotas polo que contribúen á **asimetría** da membrana. Estes glúcidos son oligosacáridos unidos á lípidos (glicolípidos), ou ás proteínas (glicoproteínas). Esta cuberta constitúe a cuberta celular o **glicocálix**, á que se atribúen funcións fundamentais como:

- Protexe a superficie das células de posibles lesións
- Conferir viscosidade ás superficies celulares.
- Presenta propiedades inmunitarias, por exemplo os glúcidos do glicocálix dos glóbulos vermellos representan os antíxenos propios dos grupos sanguíneos do sistema sanguíneo ABO.
- Interveñen nos fenómenos de recoñecemento celular, importantes durante o desenvolvemento embrionario ou nos procesos de adhesión entre óvulo e espermatozoide.

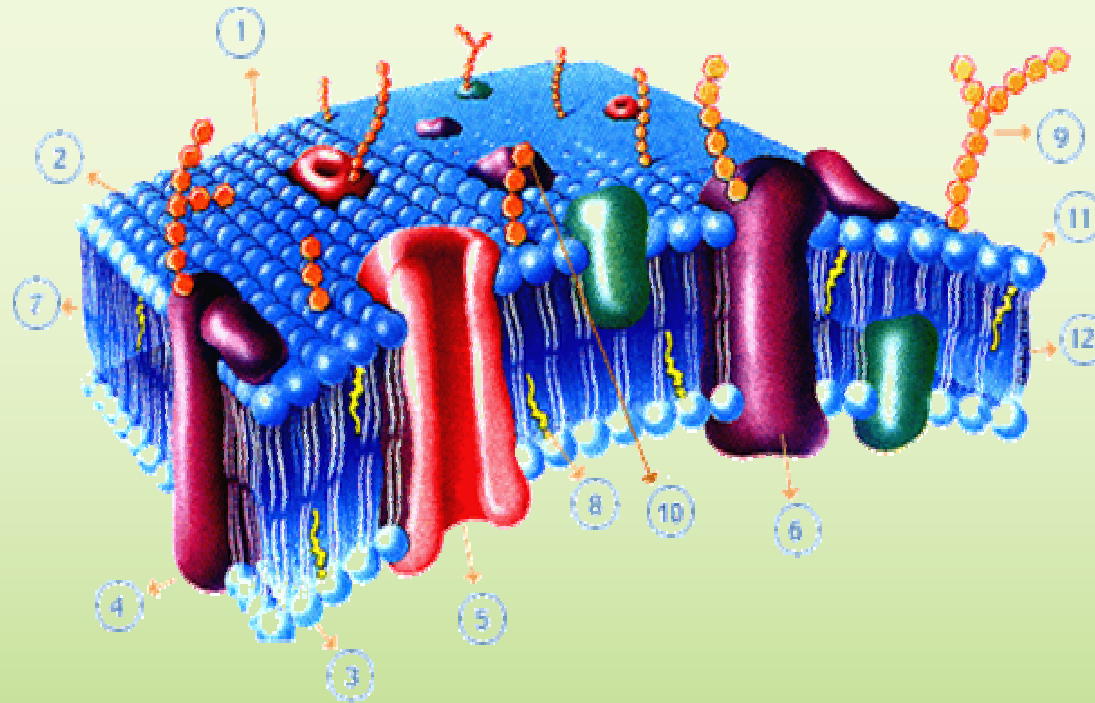
Estructura do modelo do mosaico fluído

Singer y Nicholson (1972)

Presenta as seguintes características:

- A membrana é como un **mosaico fluído**. Os lípidos e as proteínas integrais atópanse dispostos en mosaico e tanto as proteínas como os lípidos poden desprazarse lateralmente.
- As membranas son estruturas **asimétricas**. Os glúcidos só se atopan na cara externa. As monocapas da bicapa non son simétricas.

Esquema do modelo do mosaico fluido

1. Bicapa de fosfolípidos)	7. Moléculas de fosfolípidos organizadas em bicapa
2. Lado externo da membrana	8. Moléculas de colesterol
3. Lado interno da membrana	9. Cadeias de glicídios
4. Proteína intrínseca da membrana	10. Glicolípidos
5. Proteína canal iônico da membrana	11. Região polar (hidrofílica) da molécula de fosfolípido
6. Glicoproteína	12. Região hidrofóbica da molécula de fosfolípido

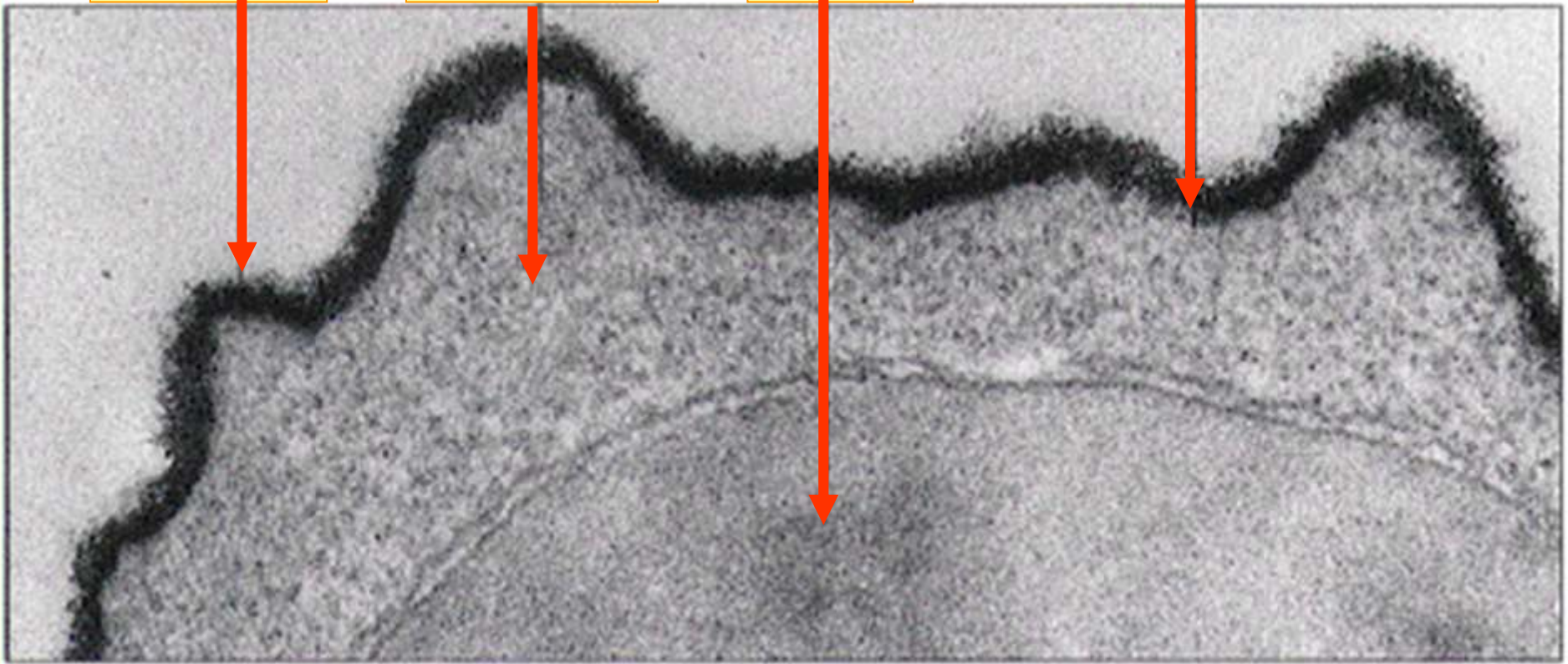
www.puc.cl/sw_educ/neurociencias/html/047.html

Glucocalix

Citoplasma

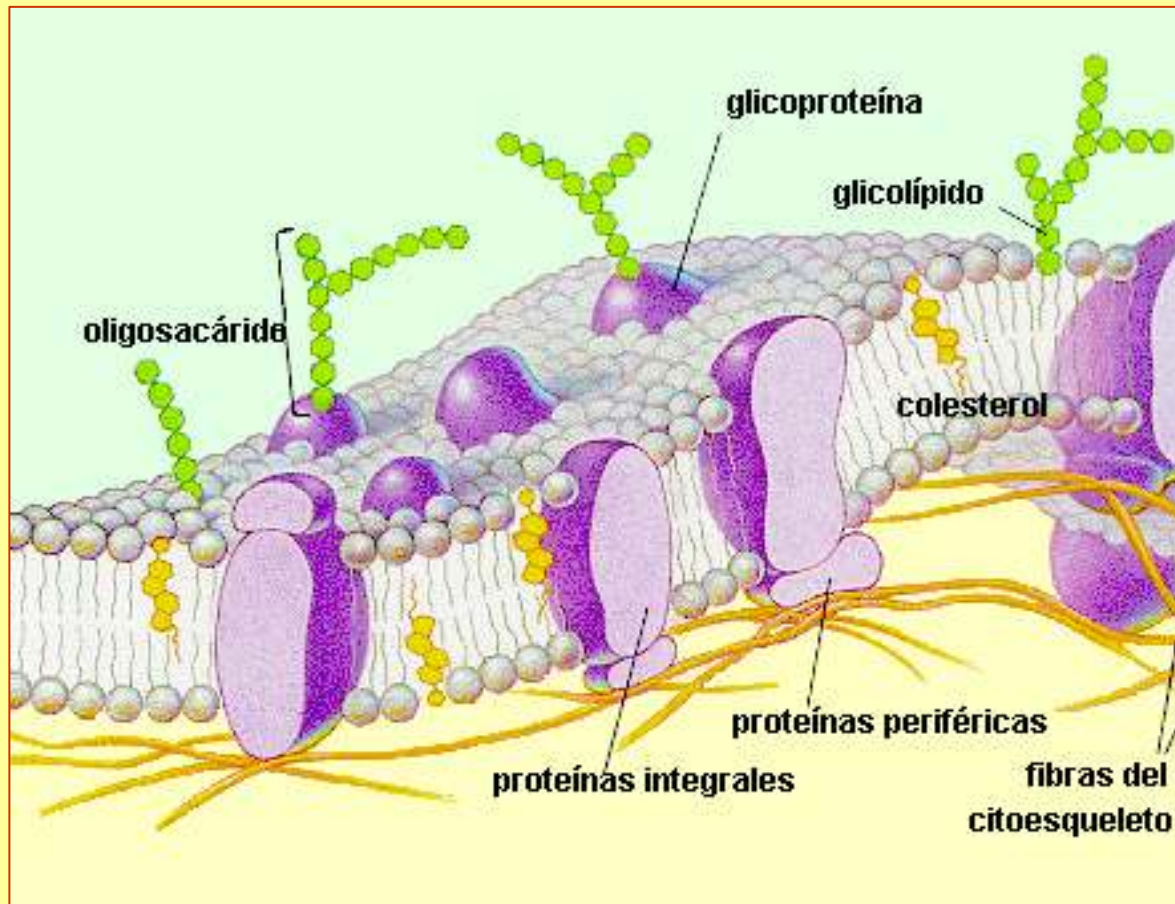
Nucleo

Membrana plasmática

200 nm

Funcións da membrana plasmática

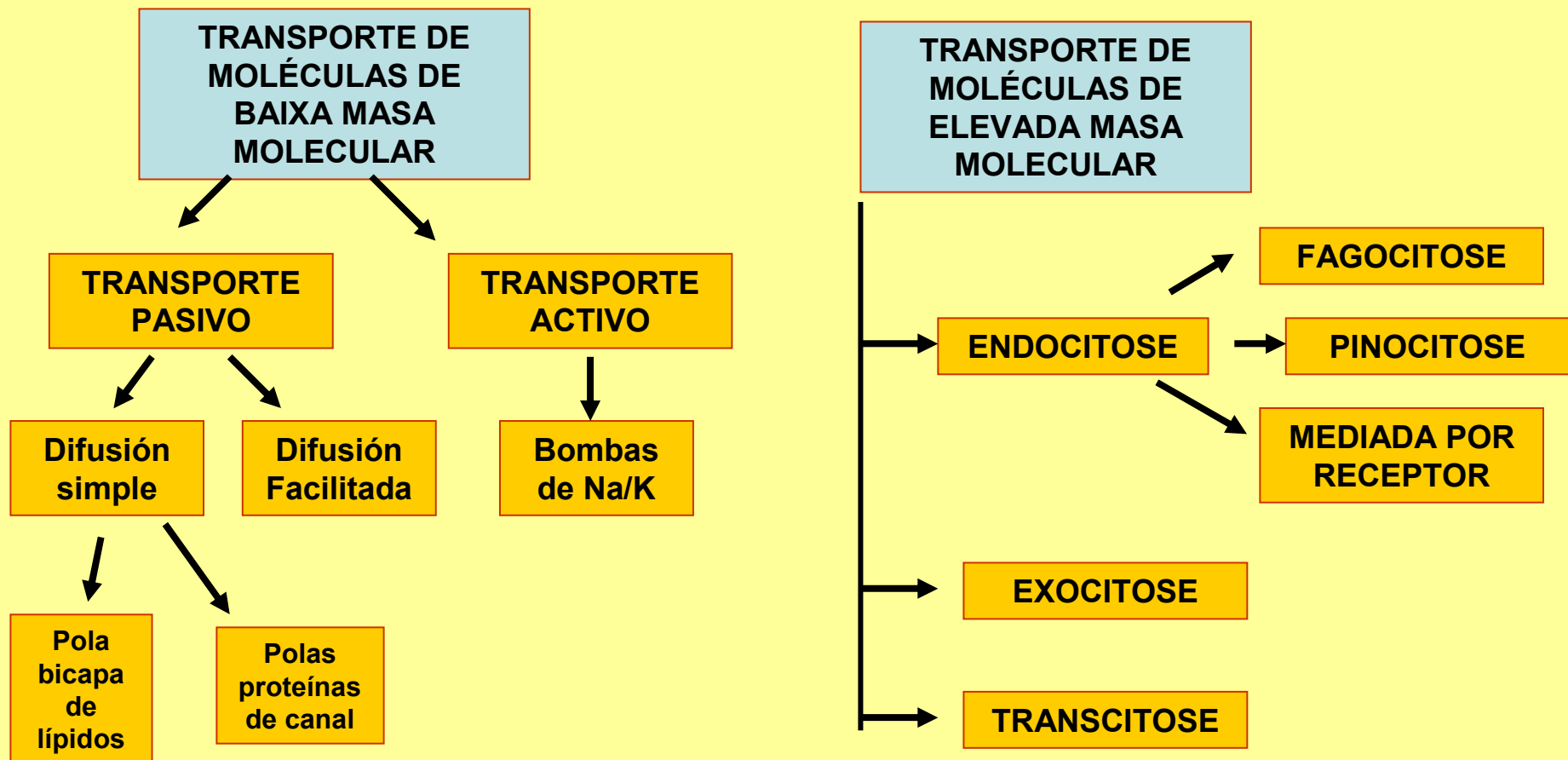

❑ TRANSPORTE

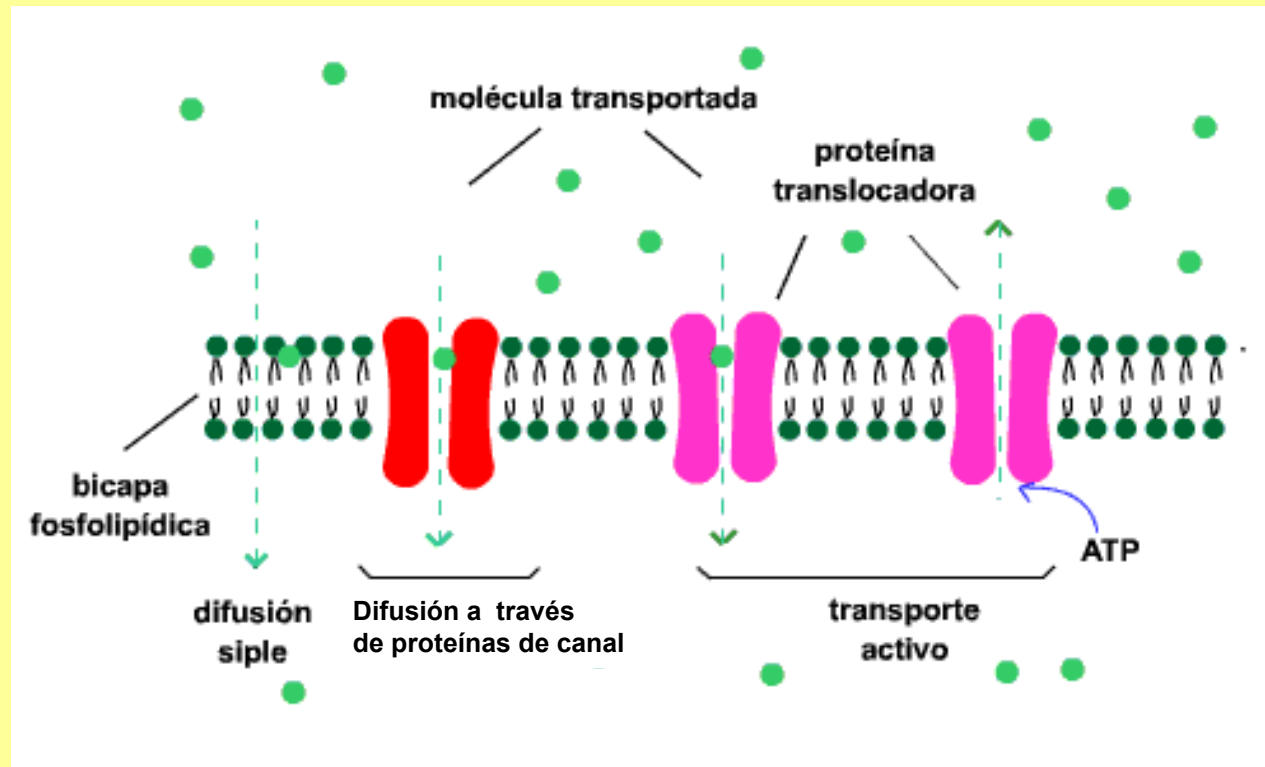
❑ RECOÑECEMENTO E COMUNICACIÓN

TRANSPORTE A TRAVÉS DA MEMBRANA

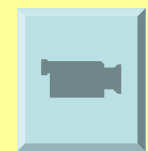
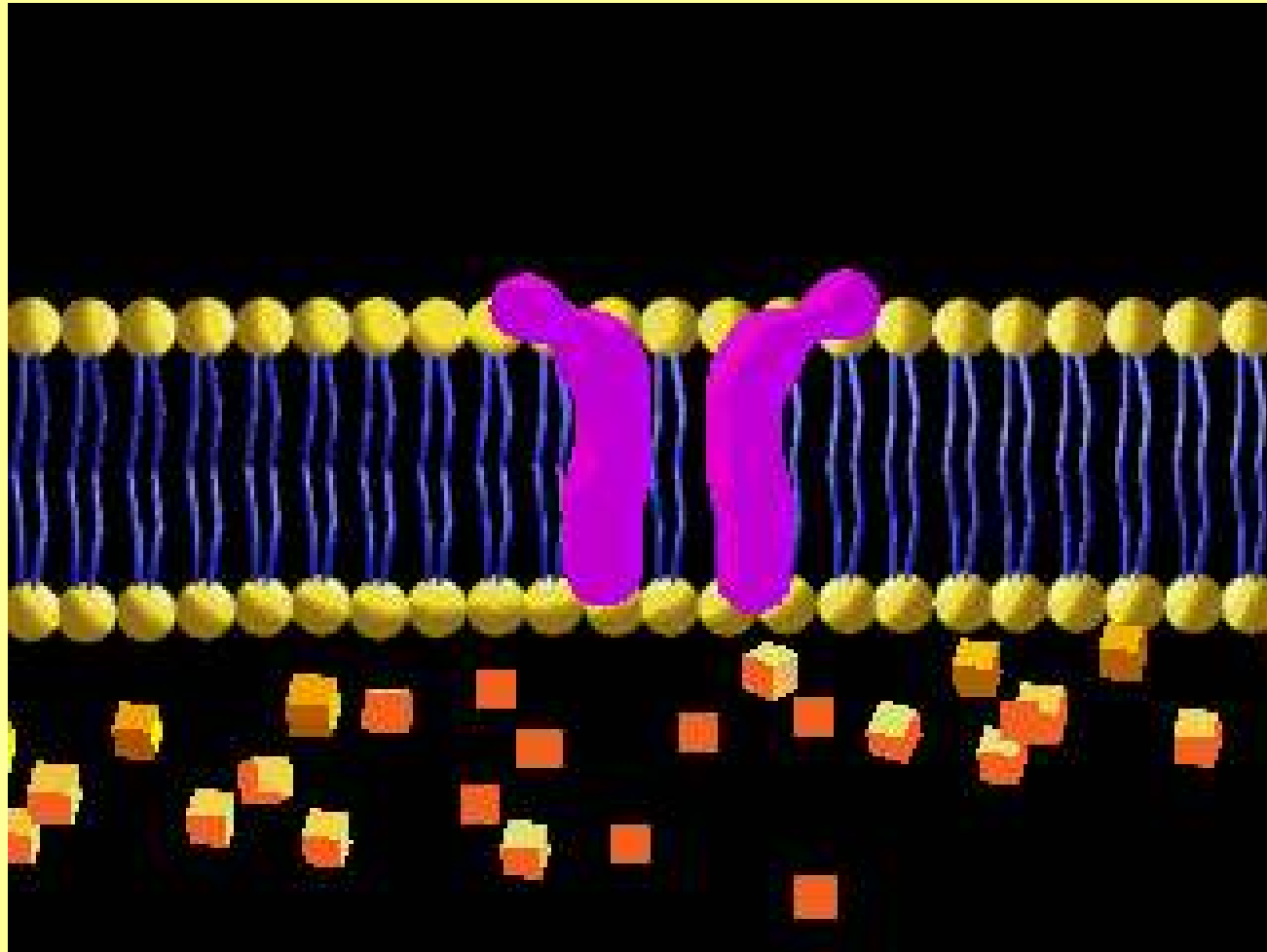
A membrana presenta una **permeabilidade selectiva**, xa que permite o paso de pequenas moléculas, sempre que sexan lipófilas, pero regula o paso de moléculas non lipófilas.

TRANSPORTE DE MOLÉCULAS DE BAJA MASA MOLECULAR

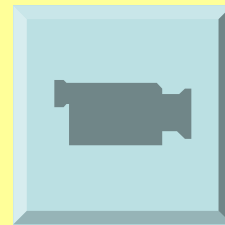

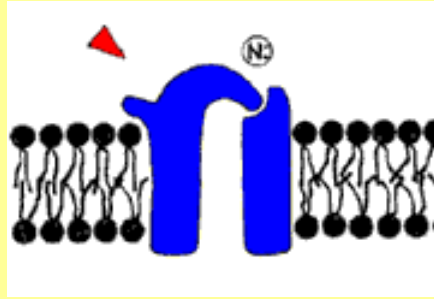
DIFUSIÓN A TRAVÉS DE PROTEÍNAS DE CANAL

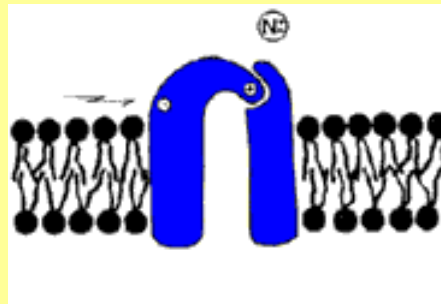
DIFUSIÓN DA AGUA A TRAVÉS DA MEMBRANA

ÓSMOSE

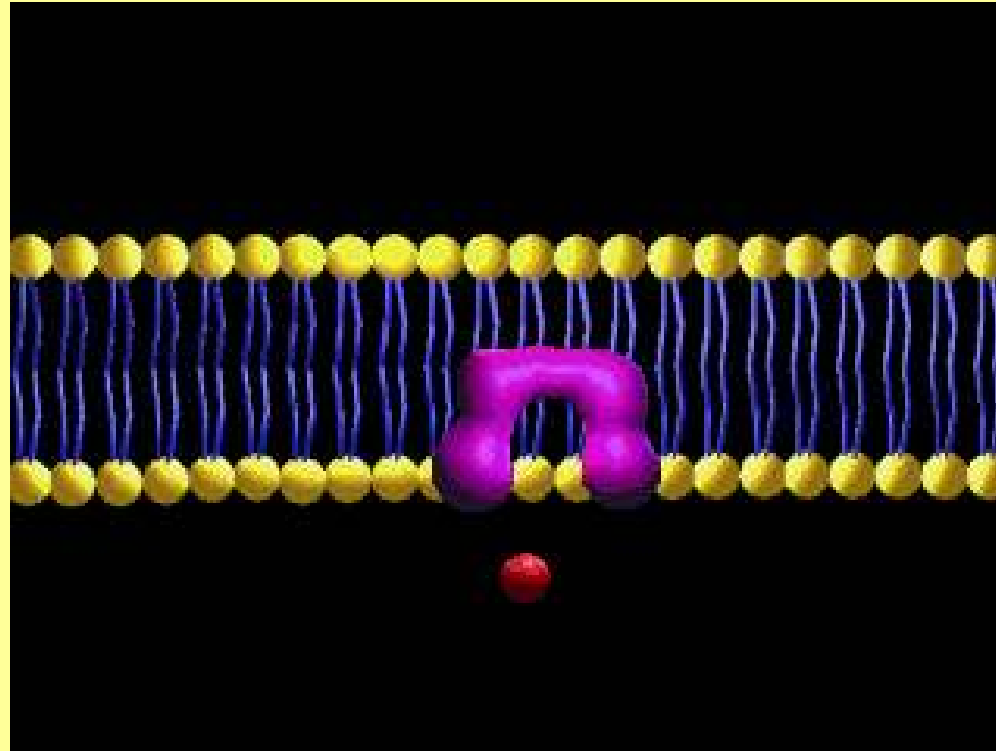

Canal de apertura controlada por ligando. As proteínas canais, permiten o paso de ións Na^+ , K^+ , Ca^{++} , Cl^- (só un tipo, neste caso canal de Na^+), do lugar de maior concentración ó de menor. Estes canais frecuentemente se abren cando, neste caso, un produto químico, ligando, (en vermello) únense a un lugar receptor.

Proteína de canal de apertura controlada por voltaxe. Se o estímulo que abre o canal é unha onda eléctrica despolarizadora, trátase de canais de apertura controlada por voltaxe. Estes canais poden permitir o paso a ións, Na^+ , K^+ , Ca^{++} , Cl^- .

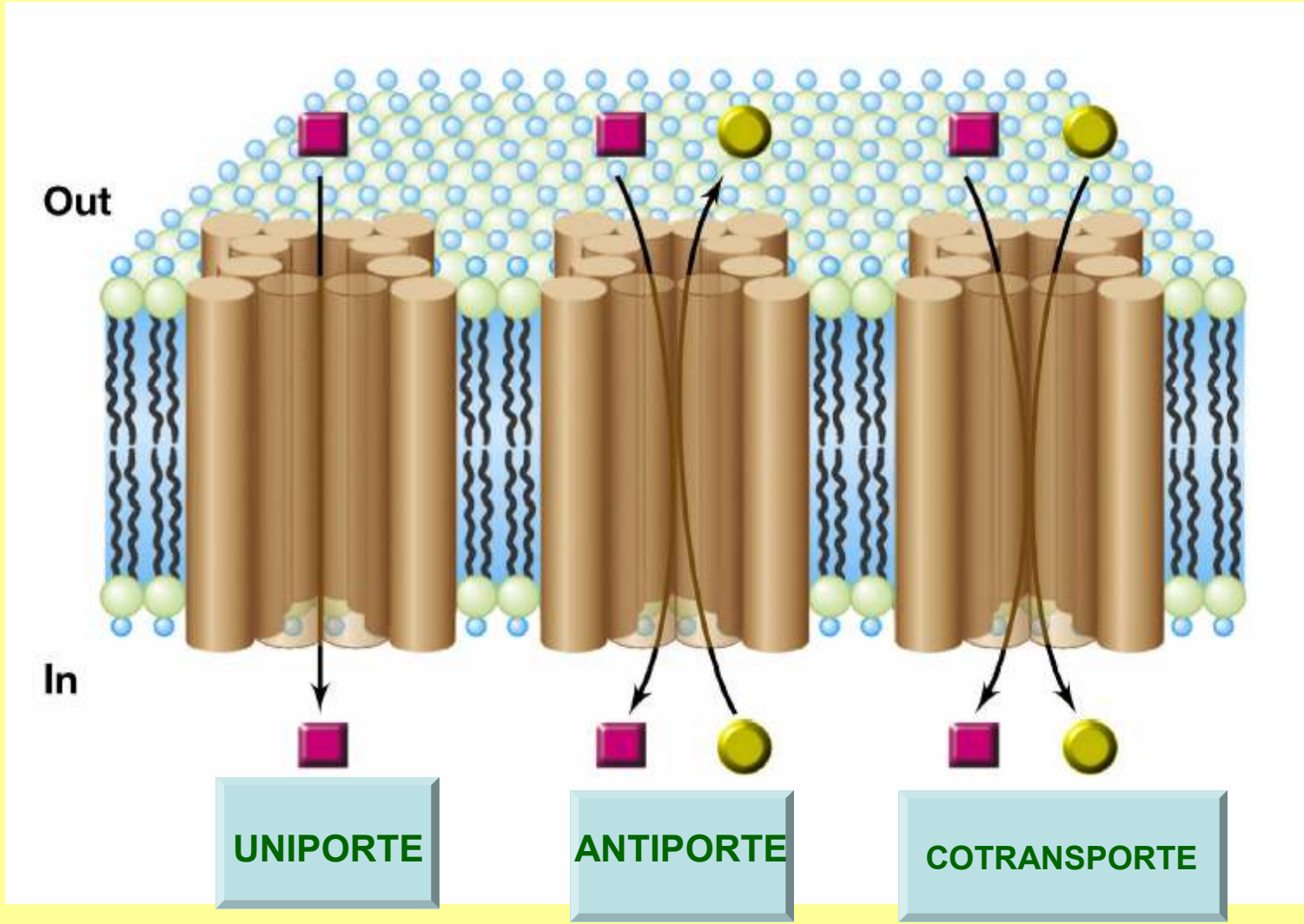
DIFUSIÓN FACILITADA

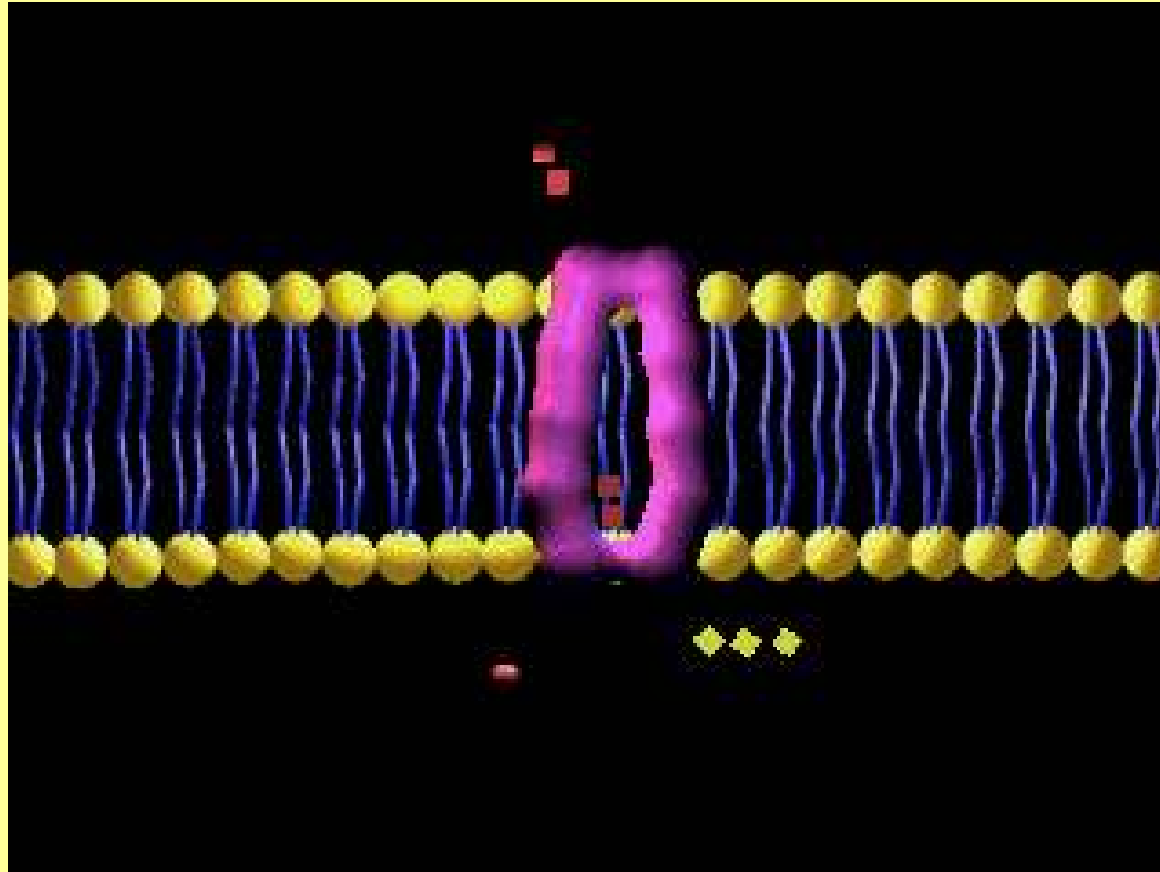
Difusión facilitada. Permite el transporte de **pequeñas moléculas polares**, como los *aminoácidos*, *monosacáridos*, etc. que ó no poder, atravesar la bicapa lipídica, requieren que **proteínas transmembranosas** faciliten el su paso. Estas proteínas reciben el nombre de **proteínas transportadoras ou permeasas** que, ó unirse á molécula a transportar sufren un cambio en su estructura que arrastra a dicha molécula al interior de la célula.

Difusión facilitada: Este proceso realízase por unhas proteínas transportadoras que posen un lugar específico para a substancia a transportar. A diferenza que existe entre este proceso e a difusión pasiva por canais é que:

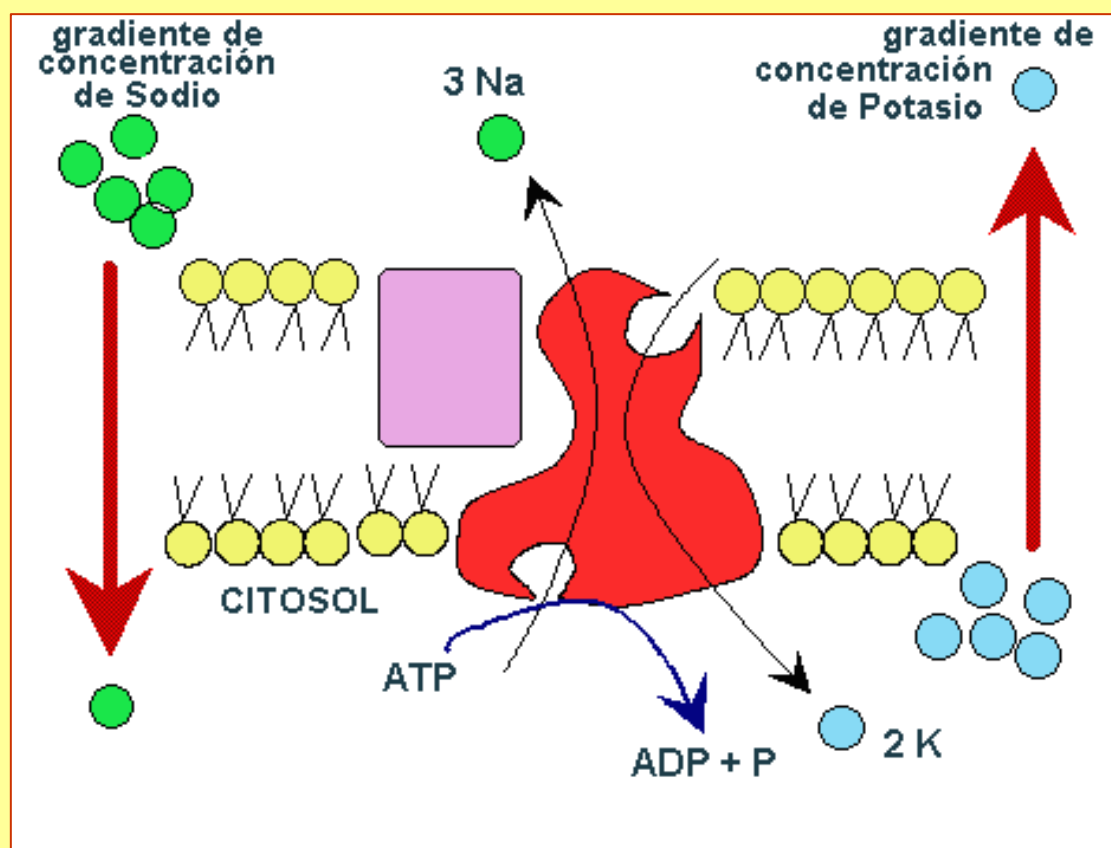
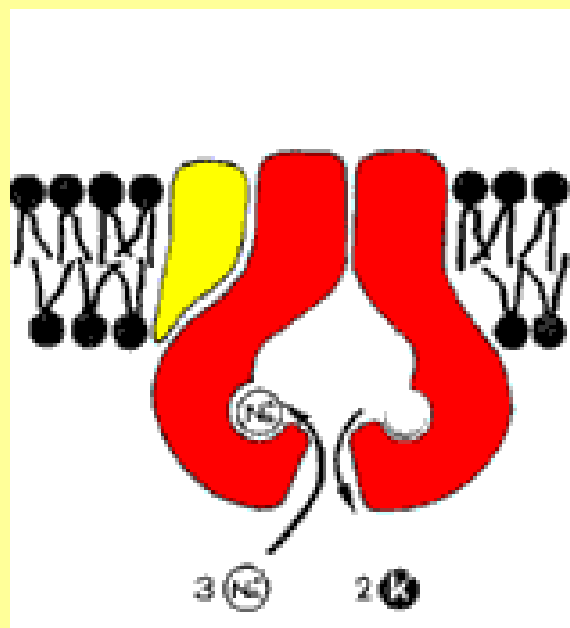
- No transporte por canal o transporte é proporcional á concentración de moléculas. En cambio, na difusión mediada por transportadores, ó ir aumentando a concentración chega un momento (V_{max}) no que xa non aumenta a velocidade de transporte, manténdose constante.
- A difusión facilitada presenta especificidade.

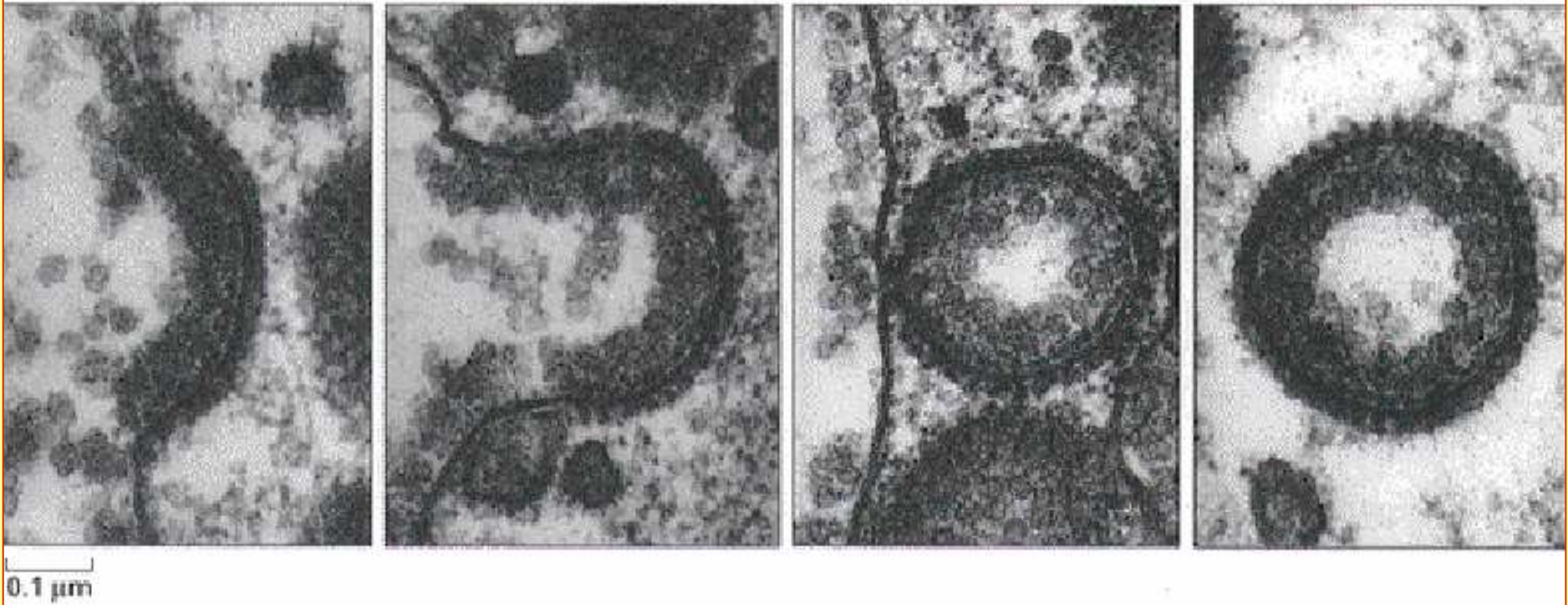
ANTIPOORTE

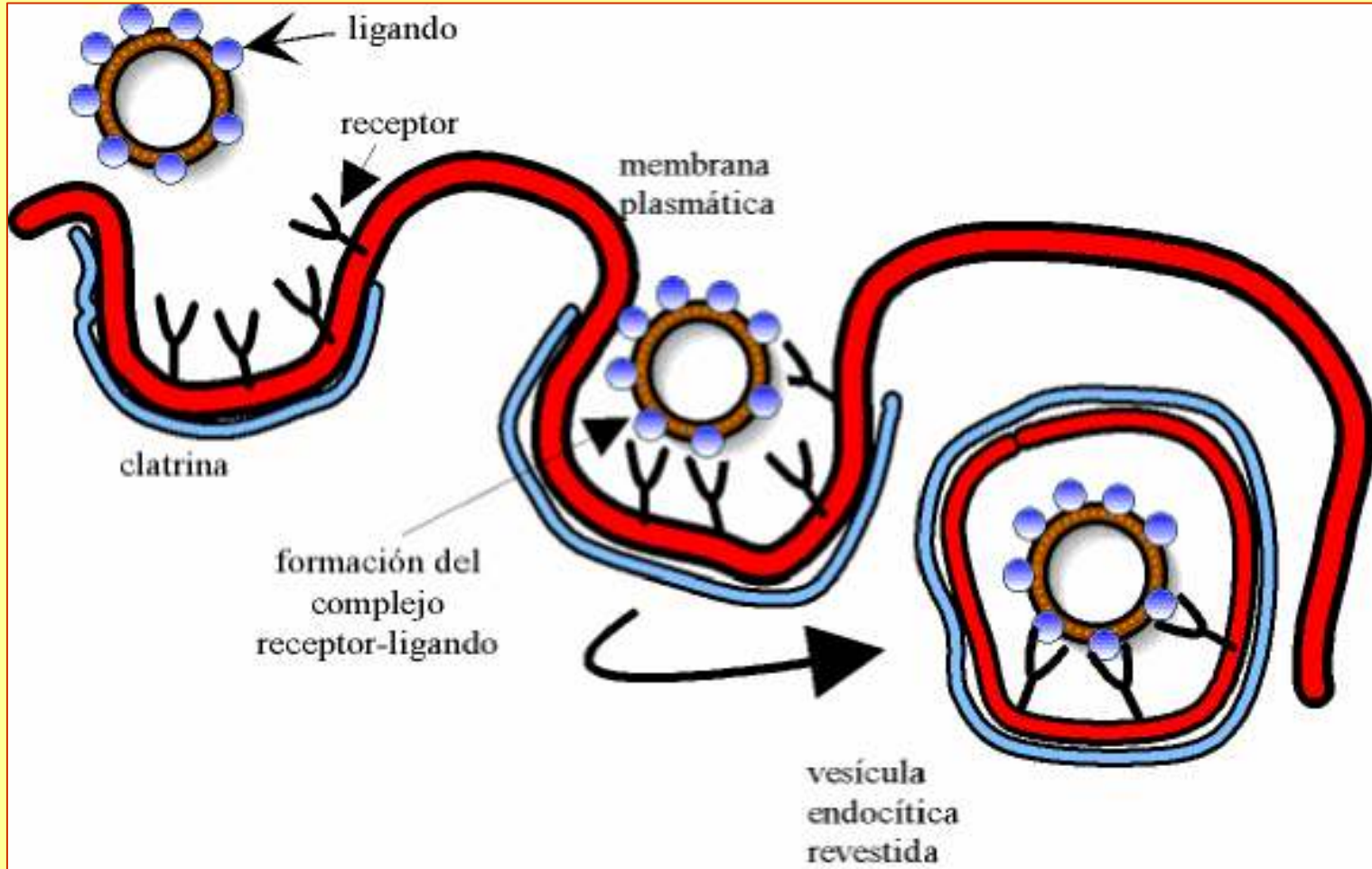
Transporte activo BOMBA DE Na/K

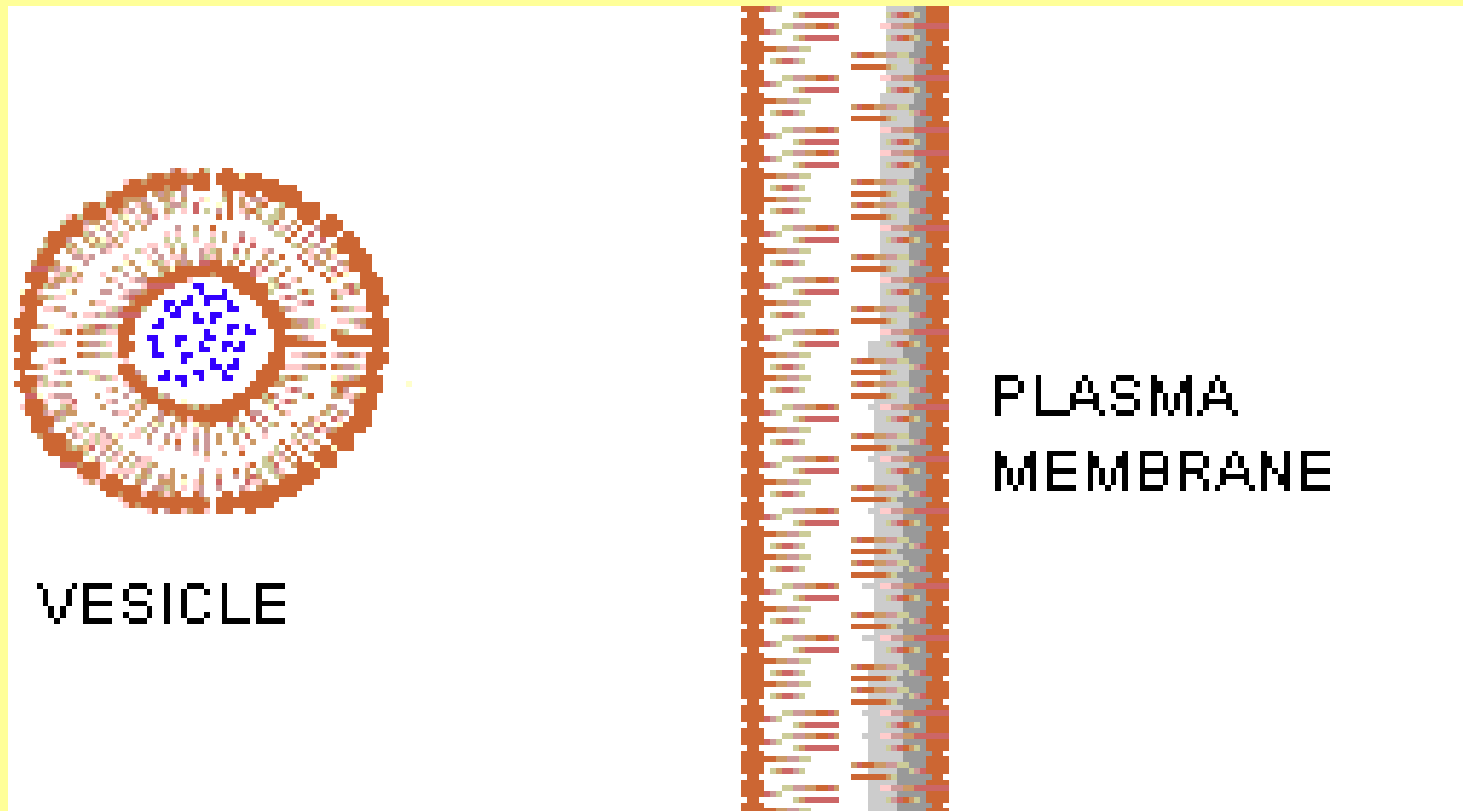
ENDOCITOSE

ENDOCITOSE MEDIADA POR RECEPTOR

EXOCITOSE

MECANISMO DE TRANSPORTE	MOLÉCULAS TRANSPORTADAS
Difusión simple pola bicapa de lípidos	Moléculas sen carga ou con carga neta cero, solubles en lípidos: O ₂ , CO ₂ , etanol, urea, etc. A favor de gradiente.
Difusión simple polas proteínas de canal	Pequenas moléculas cargadas e pequenos ións A favor de gradiente.
Difusión facilitada	Moléculas polares como glúcidos, nucleótidos, aminoácidos... A favor de gradiente.
Transporte activo	Ións e moléculas en contra de gradiente .
Endocitose	Moléculas de elevado masa molecular
Endocitose mediada por receptor	Macromoléculas como a insulina, o colesterol.

RECOÑECIMIENTO E COMUNICACIÓN CELULAR

-Transmisión do impulso nervioso

-Transmisión endocrina ó nivel de membrana (hormonas proteicas)

-Transmisión do impulso nervioso

Transmisión do impulso nervioso

No **interior** da neurona existen proteínas e ións con carga **negativa**. Esta **diferencia de concentración** de ións produce tamén unha **diferencia de potencial** entre o exterior da membrana e o interior celular. O valor que se alcanza é duns -70 milivoltios (negativo o interior con respecto ó valor de cargas positivas do exterior).

Esta variación entre o exterior e o interior alcánzase polo funcionamento da **bomba de sodio/potasio** (Na^+/K^+)

A bomba de Na^+/K^+ gasta **ATP**. Expulsa tres ións de sodio que se atopaban no interior da neurona e introduce dous ións de potasio que se atopaban no exterior. Os ións sodio non poden volver a entrar na neurona, debido a que a membrana é impermeable ó sodio. Por isto, a concentración de ións sodio no exterior é elevada. Ademais, pérdense 3 cargas positivas cada vez que funciona a bomba de Na^+/K^+ , aínda que entren dúas cargas de potasio. Isto fai que no exterior existan máis cargas positivas que no interior, creando unha diferencia de potencial. A membrana atópase en **potencial de repouso**, disposta a recibir un impulso nervioso.

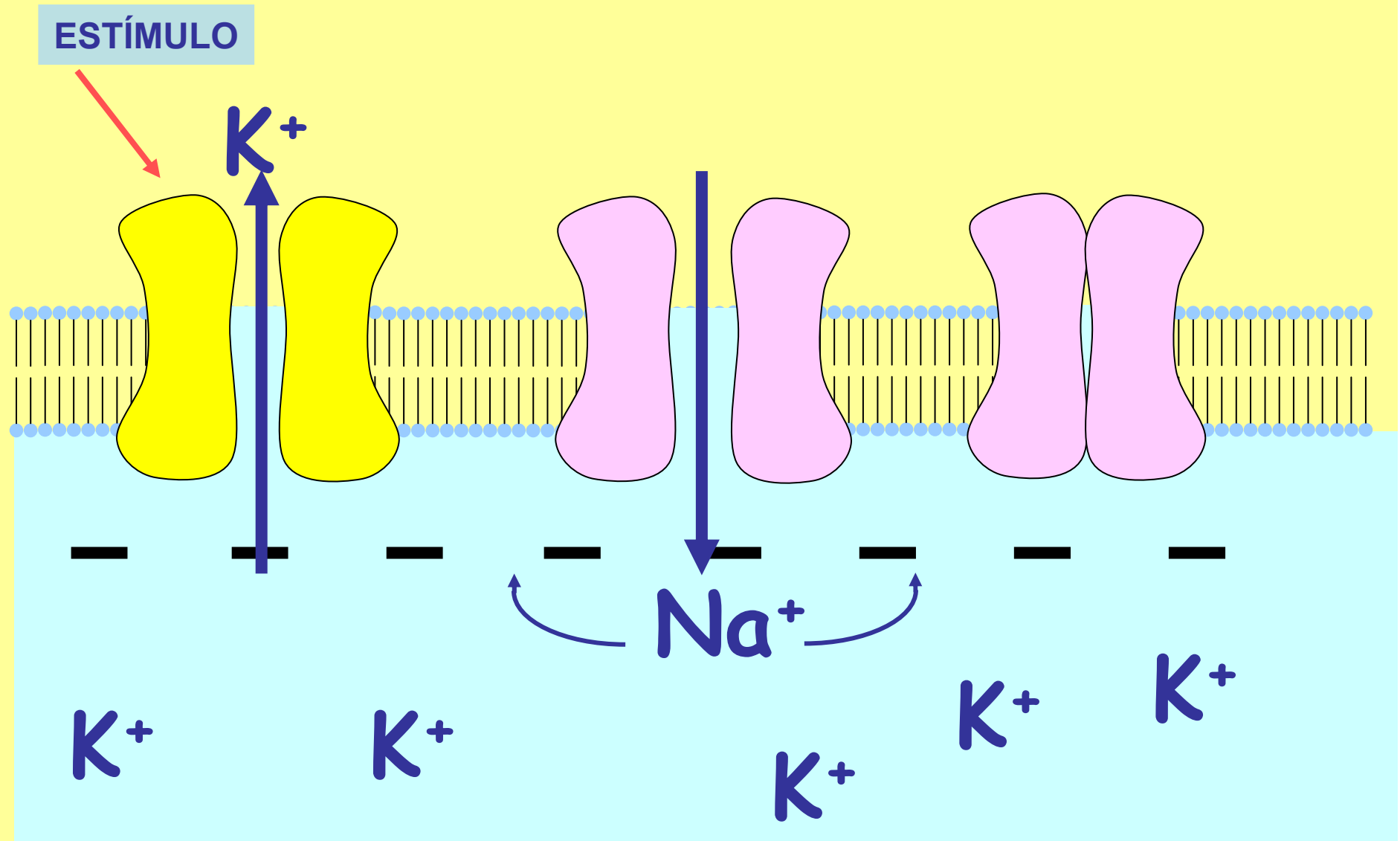
DESPOLARIZACIÓN DA MEMBRANA PLASMÁTICA

A información transmítese mediante cambios de polaridade nas membranas das células, debido á presenza de **neurotransmisores** que alteran a concentración iónica do interior celular. En animais pouco evolucionados, a transmisión do impulso nervioso realízase sen presenza de neurotransmisores.

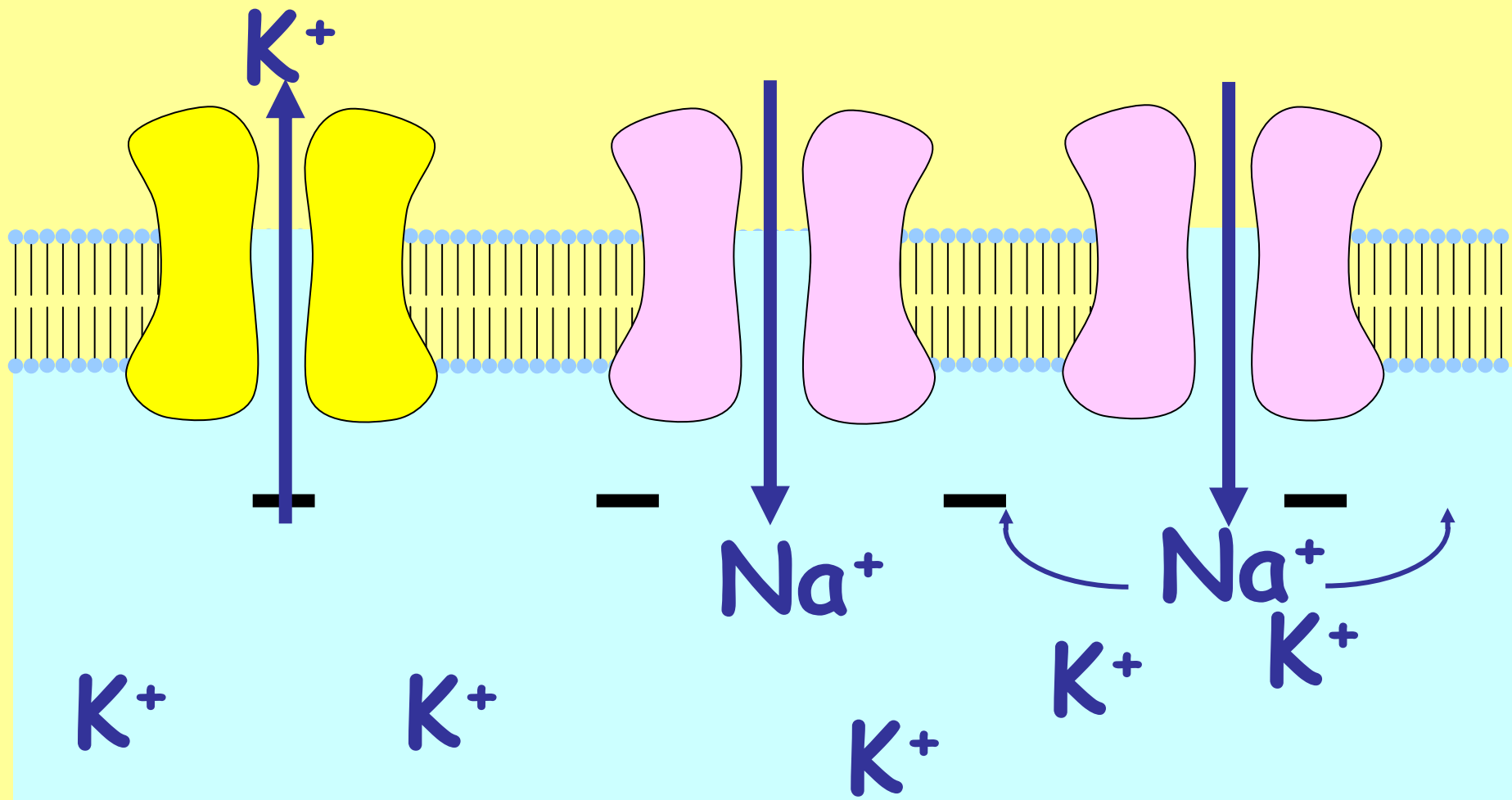
Cando o **impulso nervioso** chega a unha neurona en estado de repouso **a membrana despolarízase**, abríndose os canais para o sodio. Como a concentración de sodio é moi elevada no exterior, cando os canais para o sodio se abren invértese a polaridade, co que o interior da neurona alcanza un valor electropositivo, respecto do exterior.

Se a despolarización provoca un cambio de potencial de 120 milivoltios máis dos que tiña o interior dise que se alcanzou o **potencial de acción**, que supón a **transmisión do impulso nervioso**.

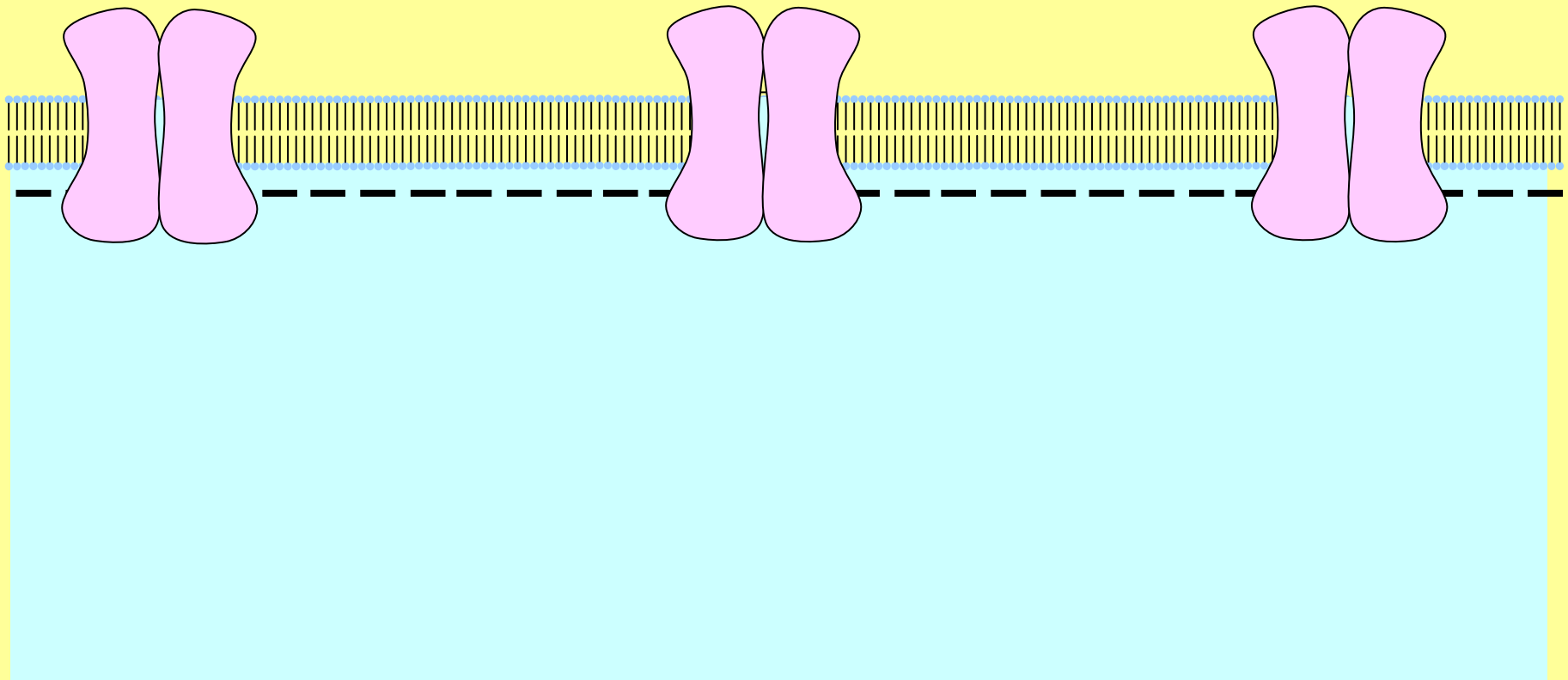
DESPOLARIZACIÓN DA MEMBRANA PLASMÁTICA

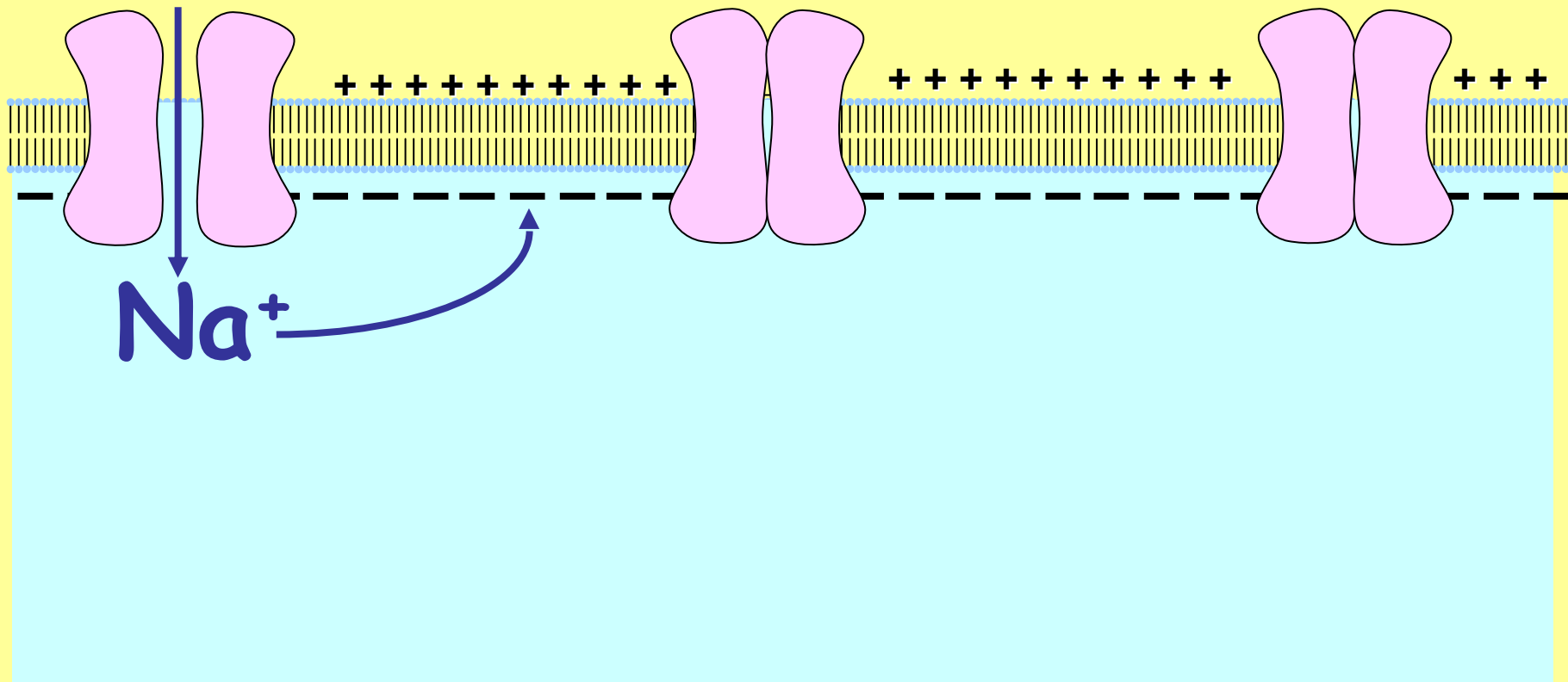
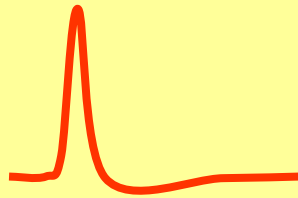
DESPOLARIZACIÓN DA MEMBRANA PLASMÁTICA

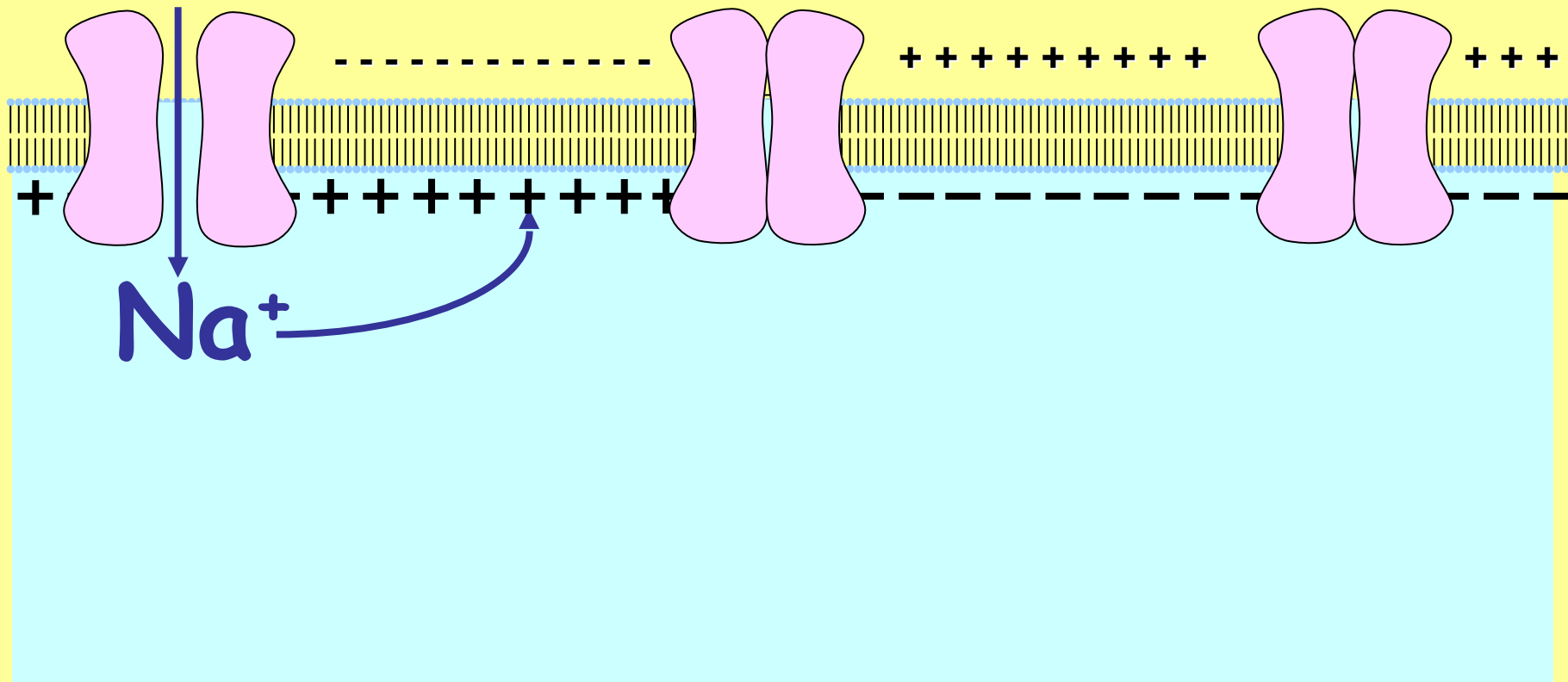
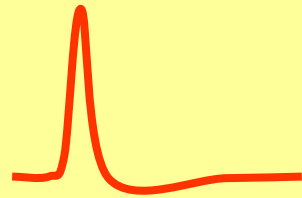
PROPAGACIÓN DO POTENCIAL DE ACCIÓN

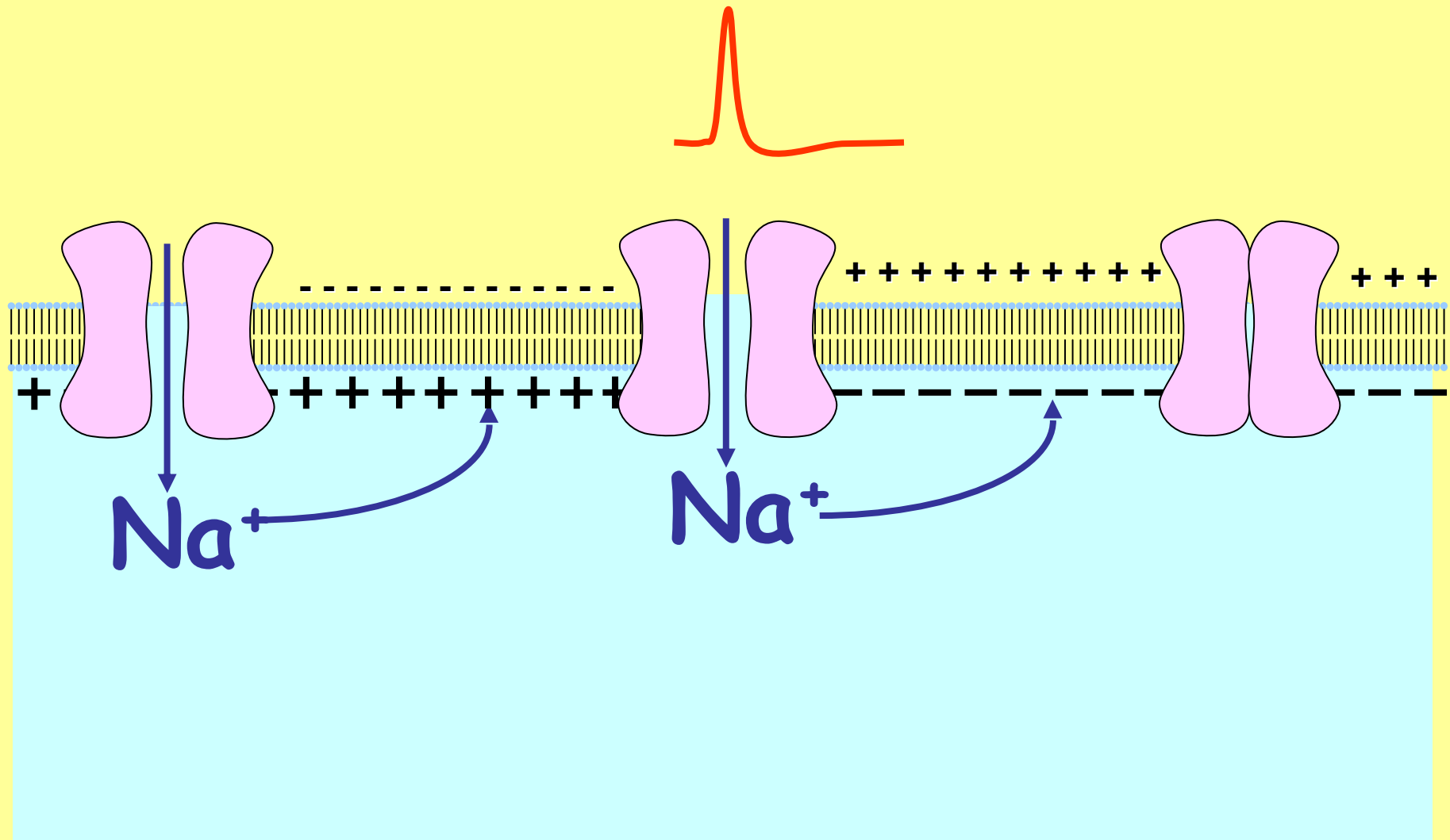
PROPAGACIÓN DO POTENCIAL DE ACCIÓN

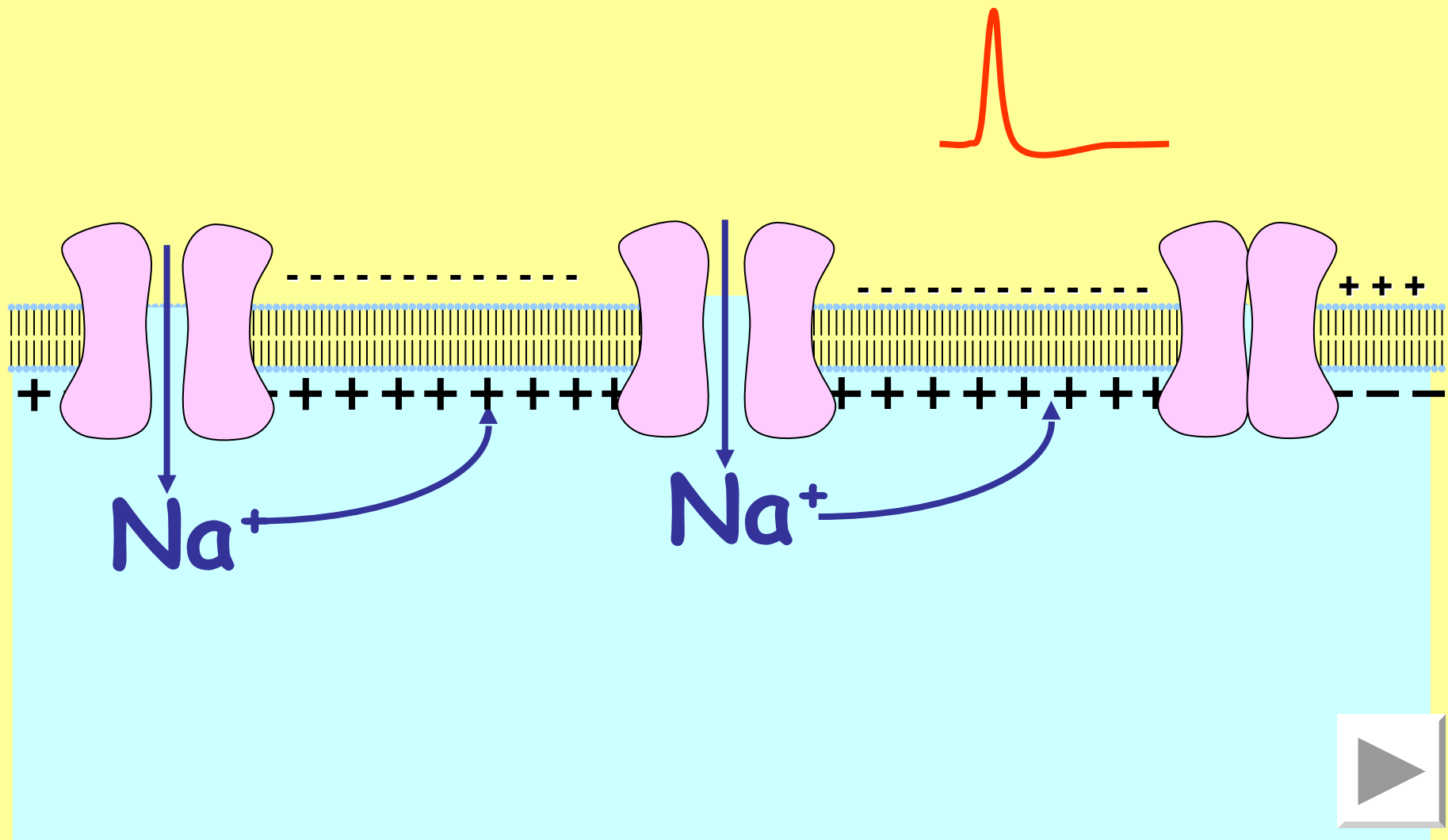
PROPAGACIÓN DO POTENCIAL DE ACCIÓN

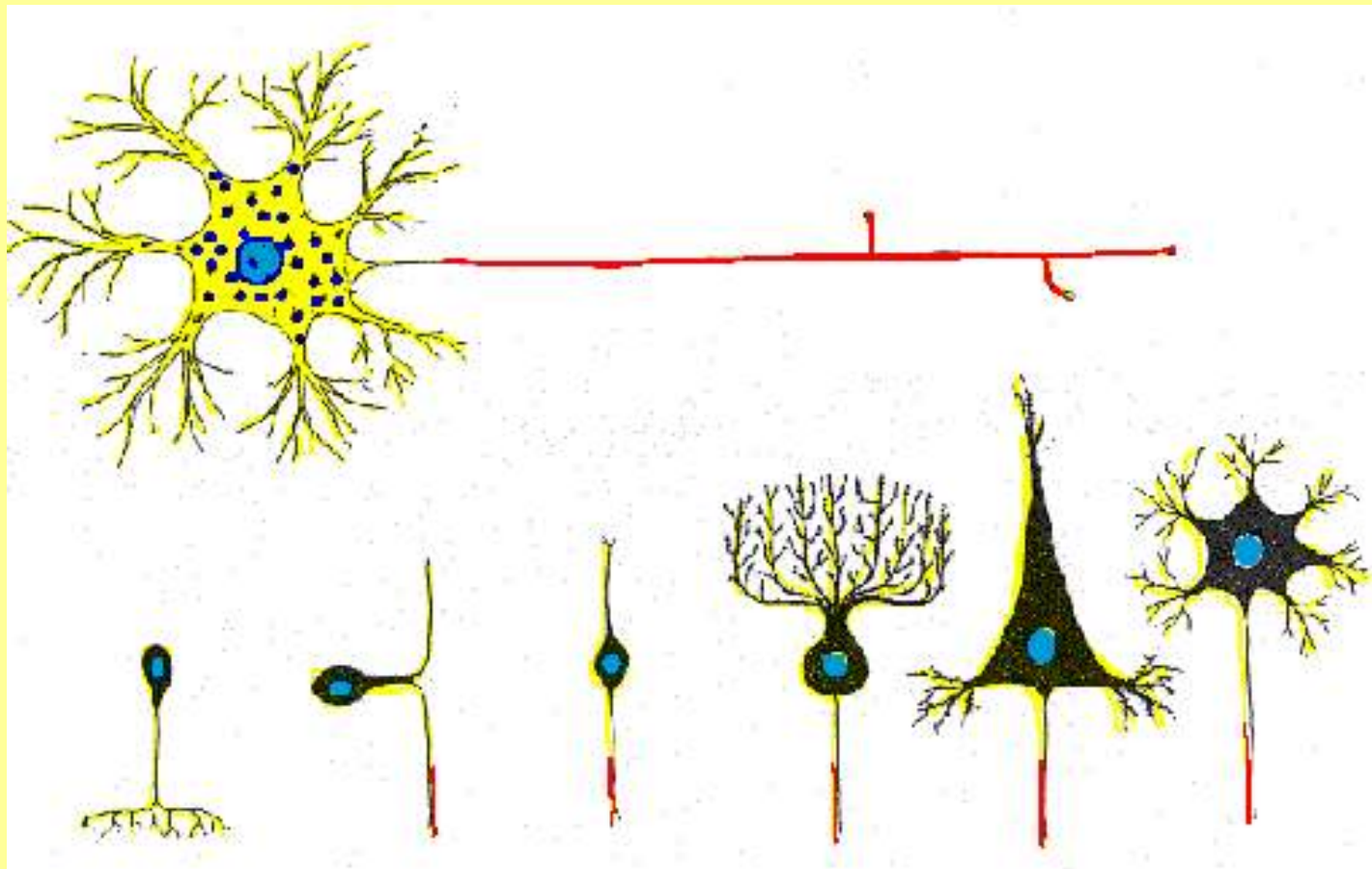
PROPAGACIÓN DO POTENCIAL DE ACCIÓN

PROPAGACIÓN DO POTENCIAL DE ACCIÓN

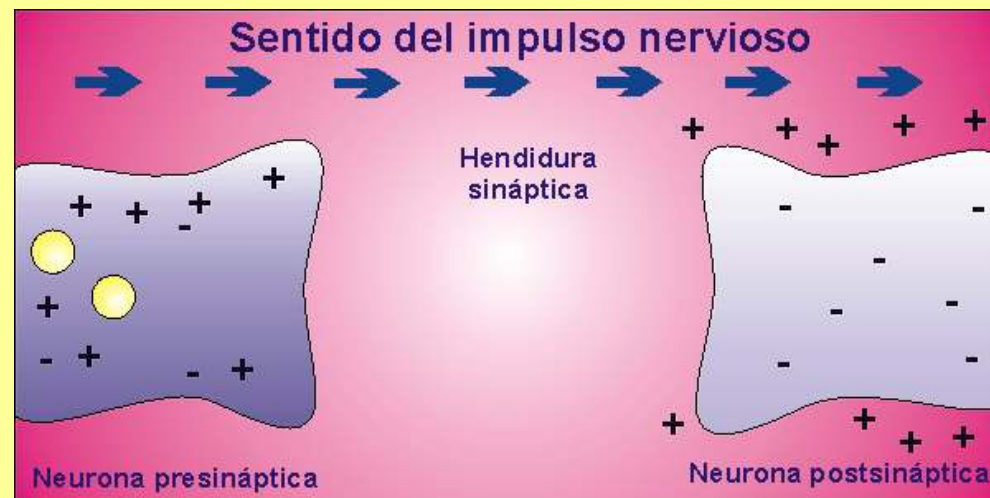
A transmisión do impulso nervioso segue a **Lei do todo ou nada**. Isto quere dicir que si a despolarización da membrana non alcanza un potencial mínimo, denominado **potencial umbral**, non se transmite o impulso nervioso, pero, aínda que este potencial sexa superado en moito, só se envía un impulso nervioso, sempre da mesma intensidade.

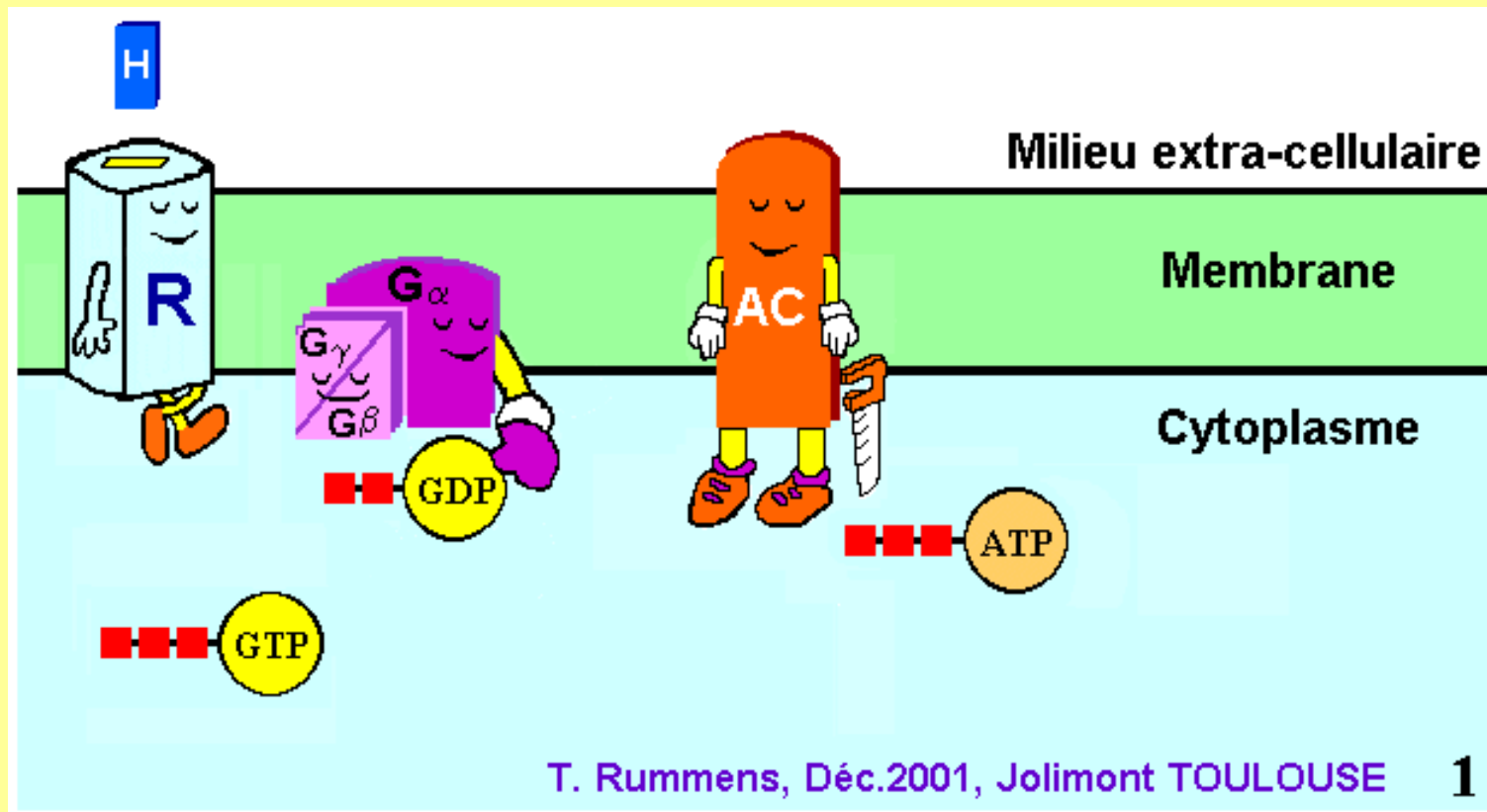
Unha vez que a neurona emite o impulso nervioso debe volver ó **inicial potencial de repouso**. Para isto, a membrana repolarízase, **pechando os canais para o sodio** que estaban abertos pola presenza do neurotransmisor. O neurotransmisor é destruído pola acción enzimática e o potencial de repouso alcánzase ó expulsar o sodio a **bomba de Na⁺/K⁺**.

Sinapsis

As neuronas, na maior parte dos animais, non se atopan fisicamente unidas. Existe un pequeno espacio entre elas, chamado **fendedura sináptica**, onde se verte o neurotransmisor desde a **membrana presináptica**, membrana da neurona que envía o impulso nervioso, á **membrana postsináptica**, membrana da neurona que recibe o impulso nervioso. O neurotransmisor é a molécula responsable de despolarizar a membrana da neurona que recibe o impulso nervioso, abrindo os canais para o sodio que permanecían pechados.

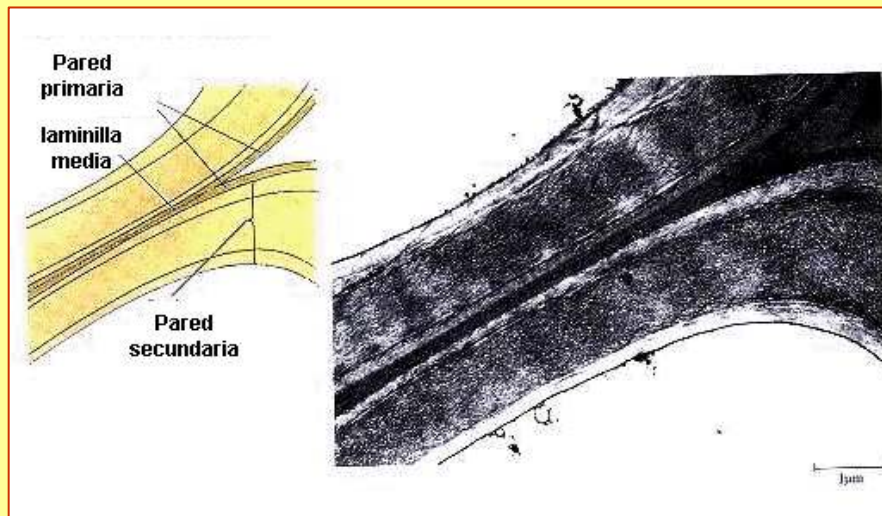
ACTUACIÓN DA HORMONAS PROTEICAS A NIVEL DE MEMBRANA: SISTEMA ADENILATO CICLASA

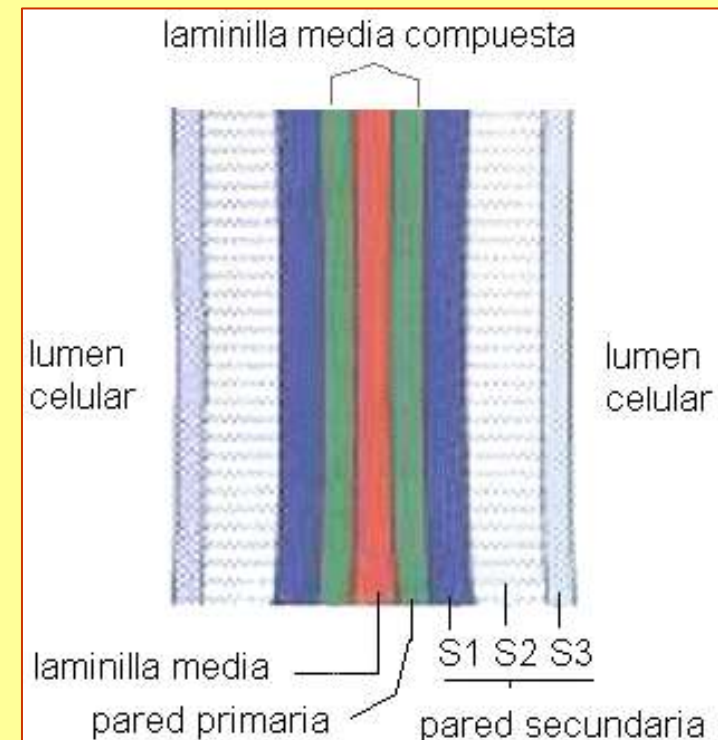
PAREDE DA CÉLULA VEXETAL

A **parede celular** é unha envoltura grossa e ríxida que rodea ás células vexetais

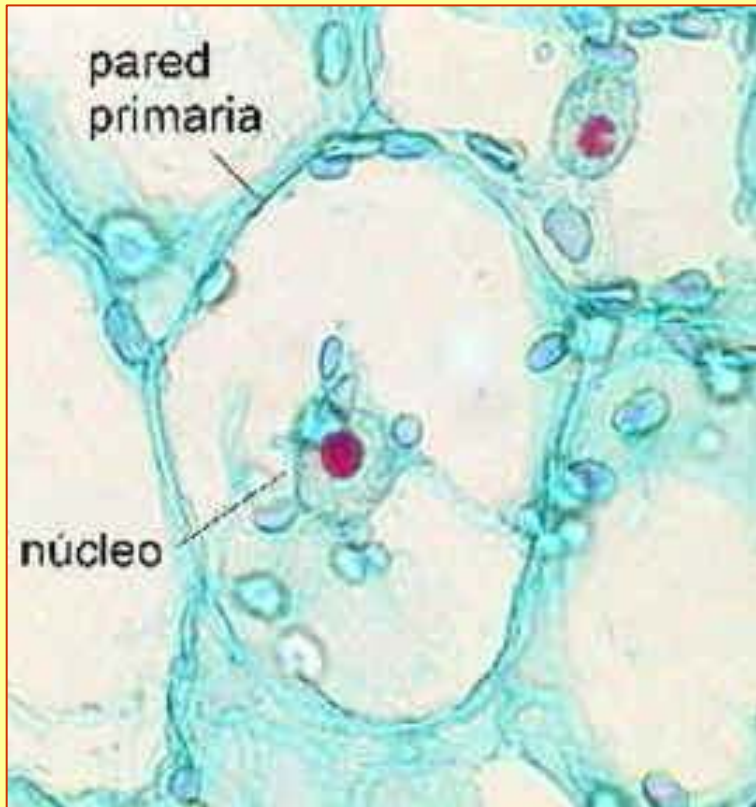
A súa **composición química** é fundamentalmente celulosa que, segregada pola propia célula, dispónse en capas superpostas. É un exoesqueleto que perdura aínda despois de morta a célula. É un bo tecido de sostén e permite ós vexetais alcanzar gran altura.

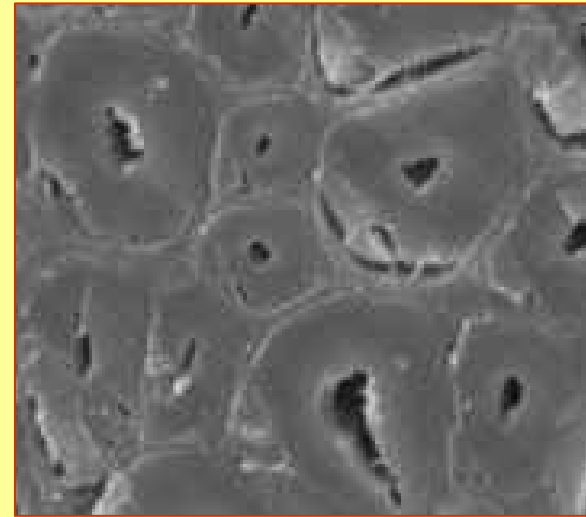
Porción de parede celular entre dous células

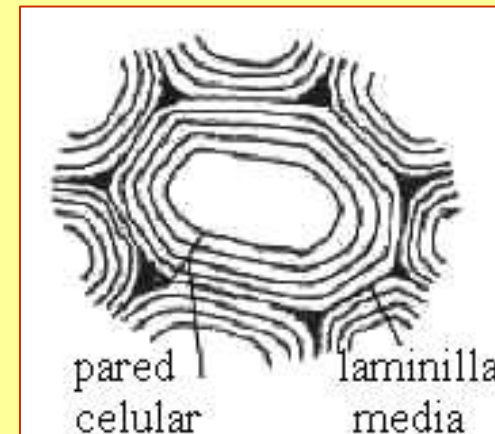
A súa **estructura** basease nunha rede de fibras de celulosa e unha matriz (con auga, sales, hemicelulosa e pectina). A matriz pode impregnarse de lignina, suberina, cutina, taninos e substancias minerais.

Célula vexetal con parede primaria e graos de almidón

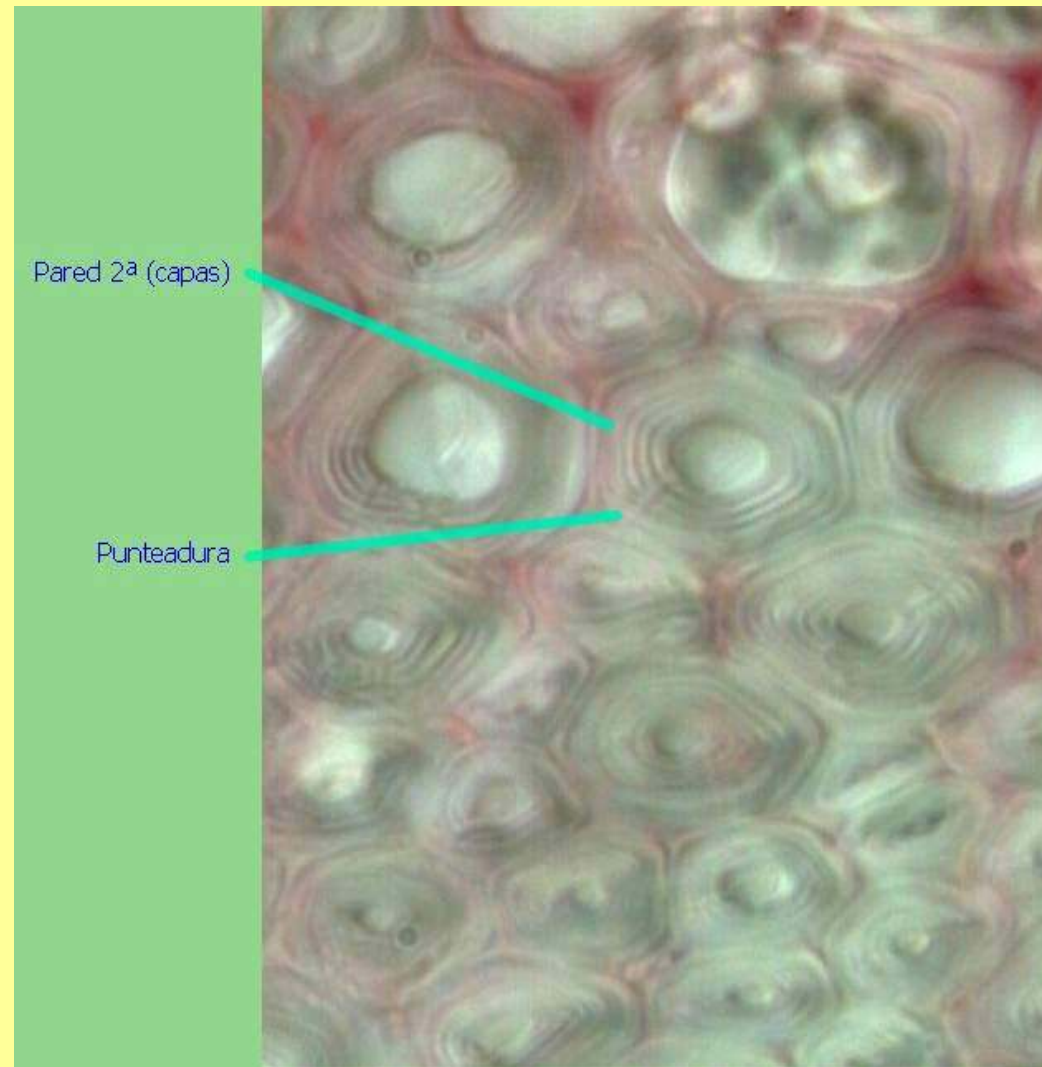

Fibras de *Turnera* con MEB

FUNCIÓNS DA PAREDE CELULAR

Dar rixidez á célula e impedir a súa ruptura, que sería moi fácil de non existir esta parede, debido a que no citoplasma existe unha elevada concentración de moléculas que orixina unha corrente de auga ata o interior celular, inchando a célula. Se non existira a parede, a célula rebentaría.

*Departamento Bioloxía e Xeoloxía
I.E.S. Otero Pedrayo. Ourense.*